№ 231 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

21-טער יאָהרגאַנג | 4 października 1928 r. | דאָנערשטאָג, י"ח תשרי תרפ"ט | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּשסריטאַרסקאַ 18, טעלעפאָן: 101 יעדן טאָג פון 8 אַן ביז 8 אָוונט

טעקסטיל-שטרייק אין לאָדז

היינט אינדערפריה האָבען זיך אָפּגעשטעלט א גרויסער טייל פאַבריקען

דער כאַדעקישער טעקסטיל-פעראיין וועט ערשט זונטאָג צושטעהן צום שטרייק.

מאָנטאָג א צווייטע קאָנפערענץ אין וואַרשא

די קאָנפערענץ ביים אַרבייטס-מיניסטער

אונזער וואַרשאָווער קאָרעספּאָנדענט טעלעפאָנירט אונז, אז דער אַרבייטס-מיניסטער יוראָוויטש האָט געלאָזט אָפּגעהאַלטן א קאָנפערענץ מיט די פאַרשטאַנדן פון דער צענטראַלער קאָמיסיע פון די קלאַסען-פעראיינען דאָרט. זשולאַווסקי און שעשערקאָווסקי און דערנאָך מיט'ן פאָרשטעהער פון „פּראַצאַ", וואַשקיעוויטש.

דער מיניסטער יורקיעוויטש האָט ערקלערט די אַרבייטער-פאָרשטעהער, אז די ריגלענאַמען פון די אינדוסטריעלער האָבען זיך געלאָזט מיט די אינדוסטריעלער קאָנפערענץ פערפלוכטיקט פאַרצושטעלען די פאַרשלאָגען פון אַרבייטס-מיניסטער פון דער פעראיינטער אינדוסטריעלער און אין משך פון דער היינטיגער וואָך צו געבען אַנ'ענטפער.

נאָכדעם האָט דער ענטפער, וועט דער אַרבייטס-מיניסטער צוגיפרעגען אויף נישט פריערדיגע שטעלונג.

דער רעדנער וויזט ווייטער אָן, אז אויף אזא וויכטיגער קאָנפערענץ, ווי אין וואַרשא האָבען די אינדוסטריעלער נוט דעלעגירט קיין פאַלליט, פאַבריקאַנטען, נאָר זייערע בעאַמטע. דאָס בעווייזט, אז זיי האָבען גרינג געשעצט דעם גאַנצען צוגאַנג. קיין וואַרשא זענען זיי געקומען מיט פערטיגע דירעקטיוועס, אז די אינדוסטריעלער זאָלען נישט געבען קיין שום הוספה.

דער אויספיהער-קאָמיטעט פון קלאַסען-פעראיין האָט דערוויבער אויף דער געמיינער זיצונג אָנגענומען א בעשלוס וועגען שטרייק. דאָס מערסטן פון ארויס רופען דעם שטרייק האָט מען אָבער אָפּ חענגען געמאַכט פון דער דעלעגאַציע פערזאַמלונג, ווייל מ'האָט געוואוסט, אז די צענטראַל-מאַכט רופט צוגליך וועגען דעם דאָזיגען ענין א קאָנפערענץ. דער קלאַסען-פעראיין האָט דערפון געוואָלט אויסנוצען אַלץ פרידלעכ מיטלען פון אַרבעטראַזש. די אַרבייטער זענען אָבער אין דער דאָזיגער חינזיכט ענטוישט געוואָרען. די אינדוסטריעלער האָבען זיך געהאַלטען בײַ זייער עקשנות, אָבער אויף דער קאָנפערענץ אין וואַרשא האָבען די פאָרשטעהער פון דער רעגירונג ערקלערט, אז זיי האַלטען נישט די אונטערהאַנדלונגען פאַר אויבערגעריסען און אז אויב די אינדוסטריעלער וועלען בײַ סוף וואָך זיך האַלטען בײַ זייער בײַ אויסמיטונגער שטעלונג, וועט די נאַנצע רעגירונג בראַש מיט'ן פרעמיער פאַר מעל נעמען דעם ענין אין איהרע האַנד.

די פאָרשטעהער פון דער רעגירונג האָבען דערוויבער געבעטען די אַרבייטער פאָרשטעהער, אז זיי זאָלען לעת עתה נישט פּראָקלאַמירען דעם שטרייק.

דער אויספיהער-קאָמיטעט פון קלאַסען-פעראיין האָט אָנגענומען צוזאָגן, אויף דער זיצונג פון דער הנחה, אז דערסטן וואָס די אינדוסטריעלער האָבען נישט ארויסגעשניטן צו דער וואַרשאָווער קאָנפערענץ די אינדוסטריע-פאַבריקאַנטן — חז בער-טשנסקי, פּאָזנאַנסקי, שוּבלער, גראַהמאַן און גוטער, האָבען זיך נישט בלויז גרינג געשעצט די פאָלגערונגען פון די אַרבייטער נאָר אויך די רעגירונג. צוליב דעם דאַרפען די אַרבייטער אויך אַנ-נעמען א דעצידירענדע שטעלונג און תיכף זיך שטעלען צום קאַמף פאַר א פערבעסערטער עקזיסטענץ. צום סוף האָט דער רעדנער נערופען די דעלעגאַטען, אז הייטיגן און דער פריה זאָלען זיי געהן אין פאַבריק ארבעטן און אויפפאַלן דערן די אַרבייטער צו פערלאָזען די פאַבריקס-מוירן.

הייטיגן וועט קומען א צווייטע זיצונג פון די פאַבריקס-דעלעגאַטען, וואו די בעזונדערע דעלעגאַטען וועלען אָפּגעבען א פערלכ וועגען דעם גאַנג פון ערשטען שטרייק-טאָג, דערנאָך וועט אויסגעוועהלט ווערען א שטרייק-קאָמיסיע.

די שטעלונג פון „פּראַצאַ"

אין דער זעלבער צייט איז פאָרגעקומען א פערזאַמלונג פון די פאַבריקס-דעלעגאַטען, וואָס געהערען צו „פּראַצאַ". דער לייטער פון פעראיין קאַזשמיערשאַק האָט אָפּגעגעבען אַנ'אויף דער לייטער פון די אַרבייטער-פאַבריקס, אַרויסגעהענדיג פון דער הנחה, אז דערסטן וואָס די אינדוסטריעלער האָבען נישט ארויסגעשניטן צו דער וואַרשאָווער קאָנפערענץ. דער בעריכט האָט ארויסגערופען א לעבהאַפטן דיסקוסיע, נאָך וועלכער עס איז אָנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציע: 1) די פערזאַמלונג שטעלט פעסט, אז די שטעלונג די אינדוסטריעלער האָט אַנ'אָפּגעגעבן פּראָ וואָקאַציע געגען די טעקסטיל-אַרבייטער וועלכע מ'צווינגט אזוי ארום צו זינקען אין אַנאַרכיע, און צוזאַמענהאַנג דער-מיט דרינען אויס די פערזאַמעלטע זייער גרייטקייט אָנצוהרייבען אַנ'אָנערגי-שען קאַמף צו העלפען די חיינגער-לייגען פון די אַרבייטער; 2) די פערזאַמעלטע בעשליסען נישט מסכים צו זיין אויף אַנ'אָנגעוואָרפענעם אַרבייטערשיש פון אויסערלכע פאַקטאָרען; 3) די פערזאַמעלטע בעשליסען צו שאַפען א שטרייק-קאָמיטעט און צוצוגרייטען די אַרבייטער צום שטרייק; 4) די פערזאַמעלטע פאָדערן פון די אַרבייטער-פאַבריקס, אַז זיי זאָלען אויפהערן אויפצוגעבען אַנ'אויף דער אַרבייטער-פאַבריק

ווייטערדיגע אונרוהען ביי דער כותל-מערבי

אראבער בעפאלען יודישע מתפללים. — בעזייטיגט דעם ארוז קורש ביי דער כותל-מערבי. — פערבאטען יודישע און אראבישע דעמאנסטראציעס. — פראטעסט-מיטינגען פון די מוסולמענער. — וועגדונג פון דער „הסתדרות" צו דער לייבור-פארטיי. —

אינטערפעלאציע אין ענגל. פארלאמענט וועגען די געשעהענישען ביי דער כותל-מערבי.

ירושלים, 3. אקטאבער (יט"א). די „הסתדרות העובדים" האט זיך גע־ווענדעט טעלעגראפיש צו דער לייבור־פארטיי, אז זי זאל אינטערווענירען מכח דעם, אז א געוויסער שטח ארום דעם כתל מערבי זאל אפגעגעבען ווע־רען אונטער דער יודישער קאנטראל. גלייכצייטיג זאל די לייבור-פארטיי פע־דערן צו בעשטראפען אלע שולדיגע אין די געשעהענישען בײַ דער כתל מערבי.

לאנדאן, 3. אקטאבער (יט"א) אין א געשפרעך מיט'ן יט"א-מארשעהער האט דזשב. קענווארטי ערקלערט, אז בײַ דער ערעפנונג פון דער הערבסט-סעסיע פון ענגלישען פארלאמענט וועט זי ארײַנטראגען אנ'אינטערפעלאציע געגען דער קאנדאליעזער האנדלונג פון דער ענגלישער פאליצײַ בײַ דער כתל מערבי. ער הערט אויך פאדערן אנצונעמען די נויטיגע שריט, אזא פאל זאל זיך מעהר נישט איבער'חזר'ן.

ירושלים, 3. אקטאבער (יט"א) צוליב'ן פראטעסט פון ירושלים'ער מופ־תי, וועלכער האט געהאנדעלט לויט'ן אויפטראג פון מוסולמענישען אויבער־ראט, האט די רעגירונג פערארדנט צו בעזייטיגען פון דער כתל מערבי דעם ארון-קודש מיט ספרי-תורות, וועלכער איז דארט געשטאנען. דעם בעשלוס פון דער רעגירונג האט מען מוריע געווען דעם פארשעהען פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, קאלענעל קיש, וועלכער האט געגעבען דערויף זיין הסכמה.

ירושלים, 3. אקטאבער (יט"א) אלע אראבישע צייטונגען פערעפנטלי־כען לענגערע ארטיקלען מכח דעם בעכטוך ארום דעם כתל מערבי. די צי־טונגען דראהען מיט אונרוהען, אויב די יודען וועלען פערגעסערען זייער רעכט בײַ דעם כתל מערבי. די צייטונגען דערמאנען דערבײַ, אז מיט אייניג יאהר צוריק, בימי סעארס האבען די יודען שוין געהאט פארגעלייגט די אראב אנדערע ערד-שטחים בײַ דער כתל מערבי. די אראבער האבען אבער דעם פארשלאג אפגעוואָרפען.

ירושלים, 3. אקטאבער (יט"א). די יודישע מתפללים בײַ דער כתל מערבי זענען ווידער בעפאלען געווארען פון מאנאטישען מוסולמענישען המון די אנפאלער האבען געשוואָרפען אויף די מתפללים א האגעל שטיינער. פאליצײַ האט גלײַך אינטערווענירט און ארעס־טירט 2 אראבער.

ירושלים, 3. אקטאבער (יט"א) די מוסולמענער האבען אנגעהאלטען א גרויסען פראטעסט-מיטינג. אויף דעל־כען עס איז געשלאסען געווארען אנצו־נעמען די געהערינע מיטלען, כדי נישט צו דערלאזען, אז די יודישע רעכט בײַ דעם כתל מערבי זאלען פערברייטערט ווערען. דער עקסט פון דער אנגענו־מענער רעזאָלוציע איז איבערגעשיקט געווארען צו דער ענגלישער רעגירונג און צום פעלקער-בונד.

ירושלים, 3. אקטאבער (יט"א) דער ירושלים'ער דיסטריקט קאמיסאר האט אנגעזאגט די בקשה פון דער „אגודת ישראל" מכח ערלויבען אינ־ארדנען א מיערליכע פרצעסיע צו דער כתל מערבי, וועלכע האט געזאלט וע־רען אנגעפיהרט דורכ'ן הרב זאלענפעלד. מ'האט דערבײַ ערקלערט די „אגודת"־פארשעהער, אז אויך די געפלאנטע מוסולמענישע דעמאנסטראציע איז גע־ווארען פערבאטען.

ס'איז ארויסגעגעבען געווארען א פער־ארדנונג, וועלכע פערבעהרט אין גאנ־צען לאנד איינצואָרדנען דעמאנסטרא־ציעס.

וועז איהר געהט אריבער די גאס,

קוקט מיט אמונע אויגען: איהר
ק נס בלייבען אנ'איבערגער קלי־
קע, ווער איהר געסינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפארען!

מארשאל פילסודסקי צורים אין פוילען.

וואַרשא (טעלעפאָנוש) דער מאר־שאל פילסודסקי און געלמען האלב 9 אָוועד אָנגעקומען מיט'ן לעמבערגער צוג קיין וואַרשא. ס

אויפ'ן פאהן-הויף האט אים אָפּגע־וואַרט דער נאַצער מינוסטאָרען-קאַ־בינעט מיט'ן פּרעמיער בארטעל בראש, הויכע מיליטערישע אין פון באהן־הויף אָפּגעפאהרען אין בעלוועדער.

מארשאל פילסודסקי'ס בעזוך איז בוקארעסט איז נאר געווען אנ'אסט פון העפליכקייט

בוקארעסט (אמצ) די רומענישע אָפיציעלע טעלעגראפען-אגענטור האט געלמען ארויסגעגעבען א אָקאמוניקאט, אז מארשאל פילסודסקי'ס בעזוך אין בוקארעסט איז נאר געווען אנ'אסט פון קורטויזיע. די טעלעגראפען-אגענטור מעלדעט, אז צווישען דעם מארשאל פילסודסקי און די פארשטעהער פון דער רו־מענישער רעגירונג זענען נישט פאר־געקומען קיין שום געשפרעכען וועגען גייע פאליטישע אָפּמאַכען.

דער ווייטערדיגער פערהער פון די עדות אויפ'ז פלאצקער מאריאוויטען-פראצעס.

פלאצק (א.ט.) הייגט אין 13. טאג פון פראצעס זענען אויסגעהערט געווא־רען די עדות פון דער פערטיידיגונג, גראמוילסקי.

דער פארזיצענדער פרעגט דעם עדות צי דאס פונפטע געבאָט וואס דער אר־צובינסקיפ קאָוואלסקי האט ארויסגעגע־בען פאר די מאריאוויטען, רעדט זיך וועגען א פערפלוכטונג צו צאהלען 2 זלאָטיס אלס יאהרליכען מס פאר דעם פלאצקער קלויסטער? דער עדות עגט־פערט, אז די געבאָטען פון דער קורב זענען נישט געווען פערפלוכטענד.

דער פארזיצענדער פרעגט אים, ווי מער צו אין זעלבען פונפטען געבאָט גע־פינט זיך א זאץ: „צו פאָלגען דעם אר־צובינסקיפ קאָוואלסקי אלץ, וואָס ער וועט נאר הייסען"? דער עדות ענטפערט נישט.

פארזיץ.: צי האט זיך דער עדות צו־געווינסע אינגעגשאפטען פון דער דרע איינגעקייט.

עדות: אזוי אין נישט געווען. אוך הויכע מוליטער-לייט, פארשטעהער פון מוים און סענאט און פון געזעלשאפט־ליכע ארגאניזאציעס.

די פערזאמעלטע אויפ'ן וואָקזאל האָ־בען געמאכט דעם מארשאל שטורמישע אָוואציעס. דער מארשאל און פון באהן־הויף אָפּגעפאהרען אין בעלוועדער.

דער פארזאמלונג פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס־ביורא אין וואַרשא

וואַרשא. (טעלעפאָנוש) מארגען פרייטאג עפענט זיך אין וואַרשא, אין בנין פון פרעזידיום פון מיניסטערען-קאבינעט די קאָנפערענץ פון אינטערנאציאָ־נאלען ארבייטס-ביורא. א ריט פערזענליכקייטען פון די אייראָפּעאישע ארבייטער־מיתרעד ווי אלבערט טהאָמאַ א. א. זענען שוין אָנגעקומען קיין וואַרשא.

ענגלאנד בויט א גרויסע לופט־סטאציע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 3. אקטאבער (י.ט.א.) די ענגלישע רעגירונג האט בעשלאָסען אויסצובויען א גרויסע לופט-סטאציע, וואס וועט זיך געפינען 10 קילאָמעטער אויף צפון-צייט פון ירושלים. די דאָזיגע לופט-סטאציע וועט דינען אלס פערב בדיונגס־צענטער, צווישען ענגלאנד און אינדיען.

ווער האט געוואונען אויף דער מלוכה-לאטעריע?

5-טע קלאס 24-טער טאג פון דער ציהונג.

8.000 זל. נומ. 58719 3166.
2.000 זל. נומ. 94590 38951 9645 95299.
1.000 זל. נומ. 19958 11828 84225 83711 52583 48201 25801 84402 103076 112450 114065 115258 122028 126816 151704.

לאנג-מערמיניגע דעקסלען זאָל מען נישט טארען אויסשטעלען.

וואַרשא. (טעלעפאָנוש) אין די פירטשאפטליכע קרייזען הערשט א בע־אונרוהיגונג צוליב דעם, וואס די וועקס־לען, וועלכע מ'בעקומט אלס דעקונג, ווערען אויסגעשטעלט וואס אמאל אויף לענגערע טערמינען. ס'איז שוין רער־גאונען דערצו, אז מ'שפעלט אויס וועקס־לען אויף 10 חדשים און נאכמעהר.

אין האנדעלס-מיניסטעריום וועט דער דאָזיגער ענין בקרוב בעטראכט ווערען, און ס'איז נישט אויסגעשלאָסען, אז ס'זאָל ארויסגעגעבען ווערען א פערארד־נונג, וועלכע בזנרעניצט דעם טערמין אויסצושטעלען וועקסלען.

ענגלאנד בויט א גרויסע לופט־סטאציע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 3. אקטאבער (י.ט.א.) די ענגלישע רעגירונג האט בעשלאָסען אויסצובויען א גרויסע לופט-סטאציע, וואס וועט זיך געפינען 10 קילאָמעטער אויף צפון-צייט פון ירושלים. די דאָזיגע לופט-סטאציע וועט דינען אלס פערב בדיונגס־צענטער, צווישען ענגלאנד און אינדיען.

באנדיטן-אנפאל אין אדארף

5 באנדיטען געכאפט געווארען.

(ש) אין דער נאכט פון 30 סעפטעמ־בער זענען עמליכע באנדיטען בעוואָ־פענט מיט רעוואָלווערען ארײַן אין דער וואוינונג פון לאנדווירט יוזעף שוויאָנ־טעק אין דארף יאראמשקא הונטער בזשעזשין און אויסגעהערט א רויב-אנ־פאל. בעת די באנדיטען האבען שוין גע־האט פערקויפט אלץ, וואס זיי האט גע־פאלען אין נראד אהיימגעקומען פון א שלן דער לאנדווירט און געטראפען די באנדיטען אין שטוב. ער האט געמאכט א געוואלד. די באנדיטען זענען זיך אנטלאפען. אבער מיט א מאג שכעטער און פאלוצין גלונגען 5 פון די באנדי־טען צו ארעסטירען און נאהענטסטען דארף. זיי ווערען געטען ווערען לעו עתה געהאלטען בסוד צוליב'ן גאנג פון דער אויספארשונג.

פאר 5 גראשען א יאהר תפיסה

(פ) מאמעל זאלאשונסקי איז גע־לאפט געוואָרען אין טראמוואי אויף דער חיינסער מונגוט בײַם ארויסנעמען פון דער טאש פון א פאסאזשיר א בײַטעלע. אין וועלכען ס'האט זיך סך-הכל געפי־נען 5 גראשען. היות ווי דאס איז נישט געווען זאלאשונסקי'ס ערשטער ארויס־טרוט, האט דאס לארזער קרינען-גערעכט אויהם פערמשפט אויף 3 יאהר תפיסה. עהערגעלטען איז דער פראצעס כע־מראלט געוואָרען דורכ'ן אפעלאציע־גערעכט, וואס האט דעם אנגעקלאגטען די שטראף פערקלעגערט אויף 1 יאהר תפיסה.

סטודענטען. וואס פאהרען מיין פראנקרייך.

סטודענטען, וואס פאהרען קיין פראנק־רייך און בעלגיען און חיילען געניסען פון באהן-הנחות, דארפען זיך ווענדען צו ה' סינייקא, גדאנסקא 26 בײַ דעם 5-טען ד. ח. פון 4 ביז 6 נאכמיטאג.

די רייזע איז פארגעזעהן אויפ'ן 10. ד. ח.

ארעסטירט א גנב.

(פ) פאליצײַ האט ארעסטירט א גע־וויסען לודוויק מוכא, אהן שטענדיגען וואוין-ארט, וואס האט בײַ שאול הערש־קאָוויטש אויף בזשעזשינער גאס צוגע־גנבעט פערשידענע זאכען אין ווערט פון 54 זל.

דער מארגענ'דיגער
פרייטאג-נומער
— פון —
„לאדזער טאגעבלאט"
ווערט ערשינען אין א גרעסערן פארמאט און ברענגען א גאנצע רייה ארטיקלען און פעליעטאָנען פון די בעסטע שריפטשטעלער
אנאנסען ווערען אנגענומען היינט אַ גאַנצען טאג.

מארשאל פילסודסקי צורים אין פוילען.

וואַרשא (טעלעפאָנוש) דער מאר־שאל פילסודסקי און געלמען האלב 9 אָוועד אָנגעקומען מיט'ן לעמבערגער צוג קיין וואַרשא. ס

אויפ'ן פאהן-הויף האט אים אָפּגע־וואַרט דער נאַצער מינוסטאָרען-קאַ־בינעט מיט'ן פּרעמיער בארטעל בראש, הויכע מיליטערישע אין פון באהן־הויף אָפּגעפאהרען אין בעלוועדער.

דער ווייטערדיגער פערהער פון די עדות אויפ'ז פלאצקער מאריאוויטען-פראצעס.

פלאצק (א.ט.) הייגט אין 13. טאג פון פראצעס זענען אויסגעהערט געוואָ־רען די עדות פון דער פערטיידיגונג, גראמוילסקי.

דער פארזיצענדער פרעגט דעם עדות צי דאס פונפטע געבאָט וואס דער אר־צובינסקיפ קאָוואלסקי האט ארויסגעגע־בען פאר די מאריאוויטען, רעדט זיך וועגען א פערפלוכטונג צו צאהלען 2 זלאָטיס אלס יאהרליכען מס פאר דעם פלאצקער קלויסטער? דער עדות ענט־פערט, אז די געבאָטען פון דער קורב זענען נישט געווען פערפלוכטענד.

דער פארזיצענדער פרעגט אויהם ווי מער צו אין זעלבען פונפטען געבאָט גע־פינט זיך א זאץ: „צו פאָלגען דעם אר־צובינסקיפ קאָוואלסקי אלץ, וואָס ער וועט נאר הייסען"? דער עדות ענטפערט נישט.

פארזיץ.: צי האט זיך דער עדות צו־געווינסע אינגעגשאפטען פון דער דרע איינגעקייט.

עדות: אזוי אין נישט געווען. אוך הויכע מוליטער-לייט, פארשטעהער פון מוים און סענאט און פון געזעלשאפט־ליכע ארגאניזאציעס.

די פערזאמעלטע אויפ'ן וואָקזאל האָ־בען געמאכט דעם מארשאל שטורמישע אָוואציעס. דער מארשאל און פון באהן־הויף אָפּגעפאהרען אין בעלוועדער.

מארשאל פילסודסקי'ס בעזוך איז בוקארעסט איז נאר געווען אנ'אסט פון העפליכקייט

בוקארעסט (אמצ) די רומענישע אָפיציעלע טעלעגראפען-אגענטור האט געלמען ארויסגעגעבען א אָקאמוניקאט, אז מארשאל פילסודסקי'ס בעזוך אין בוקארעסט איז נאר געווען אנ'אסט פון קורטויזיע. די טעלעגראפען-אגענטור מעלדעט, אז צווישען דעם מארשאל פיל־סודסקי און די פארשטעהער פון דער רו־מענישער רעגירונג זענען נישט פאר־געקומען קיין שום געשפרעכען וועגען גייע פאליטישע אָפּמאַכען.

דער ווייטערדיגער פערהער פון די עדות אויפ'ז פלאצקער מאריאוויטען-פראצעס.

פלאצק (א.ט.) הייגט אין 13. טאג פון פראצעס זענען אויסגעהערט געוואָ־רען די עדות פון דער פערטיידיגונג, גראמוילסקי.

דער פארזיצענדער פרעגט דעם עדות צי דאס פונפטע געבאָט וואס דער אר־צובינסקיפ קאָוואלסקי האט ארויסגעגע־בען פאר די מאריאוויטען, רעדט זיך וועגען א פערפלוכטונג צו צאהלען 2 זלאָטיס אלס יאהרליכען מס פאר דעם פלאצקער קלויסטער? דער עדות ענט־פערט, אז די געבאָטען פון דער קורב זענען נישט געווען פערפלוכטענד.

דער פארזיצענדער פרעגט אויהם ווי מער צו אין זעלבען פונפטען געבאָט גע־פינט זיך א זאץ: „צו פאָלגען דעם אר־צובינסקיפ קאָוואלסקי אלץ, וואָס ער וועט נאר הייסען"? דער עדות ענטפערט נישט.

פארזיץ.: צי האט זיך דער עדות צו־געווינסע אינגעגשאפטען פון דער דרע איינגעקייט.

עדות: אזוי אין נישט געווען. אוך הויכע מוליטער-לייט, פארשטעהער פון מוים און סענאט און פון געזעלשאפט־ליכע ארגאניזאציעס.

די פערזאמעלטע אויפ'ן וואָקזאל האָ־בען געמאכט דעם מארשאל שטורמישע אָוואציעס. דער מארשאל און פון באהן־הויף אָפּגעפאהרען אין בעלוועדער.

ווער האט געוואונען אויף דער מלוכה-לאטעריע?

5-טע קלאס 24-טער טאג פון דער ציהונג.

8.000 זל. נומ. 58719 3166.
2.000 זל. נומ. 94590 38951 9645 95299.
1.000 זל. נומ. 19958 11828 84225 83711 52583 48201 25801 84402 103076 112450 114065 115258 122028 126816 151704.

לאנג-מערמיניגע דעקסלען זאָל מען נישט טארען אויסשטעלען.

וואַרשא. (טעלעפאָנוש) אין די פירטשאפטליכע קרייזען הערשט א בע־אונרוהיגונג צוליב דעם, וואָס די וועקס־לען, וועלכע מ'בעקומט אלס דעקונג, ווערען אויסגעשטעלט וואָס אמאל אויף לענגערע טערמינען. ס'איז שוין רער־גאונען דערצו, אז מ'שפעלט אויס וועקס־לען אויף 10 חדשים און נאכמעהר.

אין האנדעלס-מיניסטעריום וועט דער דאָזיגער ענין בקרוב בעטראכט ווערען, און ס'איז נישט אויסגעשלאָסען, אז ס'זאָל ארויסגעגעבען ווערען א פערארד־נונג, וועלכע בזנרעניצט דעם טערמין אויסצושטעלען וועקסלען.

מאנפערענץ פון אינטערנאציאנאלען ארבייטס־ביורא אין וואַרשא

וואַרשא. (טעלעפאָנוש) מארגען פרייטאג עפענט זיך אין וואַרשא, אין בנין פון פרעזידיום פון מיניסטערען-קאבינעט די קאָנפערענץ פון אינטערנאציאָ־נאלען ארבייטס-ביורא. א ריט פערזענליכקייטען פון די אייראָפּעאישע ארבייטס־מיתרעד ווי אלבערט טהאָמאַ א. א. זענען שוין אָנגעקומען קיין וואַרשא.

ענגלאנד בויט א גרויסע לופט־סטאציע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 3. אקטאבער (י.ט.א.) די ענגלישע רעגירונג האט בעשלאָסען אויסצובויען א גרויסע לופט-סטאציע, וואס וועט זיך געפינען 10 קילאָמעטער אויף צפון-צייט פון ירושלים. די דאָזיגע לופט-סטאציע וועט דינען אלס פערב בדיונגס־צענטער, צווישען ענגלאנד און אינדיען.

באנדיטן-אנפאל אין אדארף

5 באנדיטען געכאפט געווארען.

(ש) אין דער נאכט פון 30 סעפטעמ־בער זענען עמליכע באנדיטען בעוואָ־פענט מיט רעוואָלווערען ארײַן אין דער וואוינונג פון לאנדווירט יוזעף שוויאָנ־טעק אין דארף יאראמשקא הונטער בזשעזשין און אויסגעהערט א רויב-אנ־פאל. בעת די באנדיטען האבען שוין גע־האט פערקויפט אלץ, וואס זיי האט גע־פאלען אין נראד אהיימגעקומען פון א שלן דער לאנדווירט און געטראפען די באנדיטען אין שטוב. ער האט געמאכט א געוואלד. די באנדיטען זענען זיך אנטלאפען. אבער מיט א מאג שכעטער און פאלוצין גלונגען 5 פון די באנדי־טען צו ארעסטירען און נאהענטסטען דארף. זיי ווערען געטען ווערען לעו עתה געהאלטען בסוד צוליב'ן גאנג פון דער אויספארשונג.

פאר 5 גראשען א יאהר תפיסה

(פ) מאמעל זאלאשונסקי איז גע־לאפט געוואָרען אין טראמוואי אויף דער חיינסער מונגוט בײַם ארויסנעמען פון דער טאש פון א פאסאזשיר א בײַטעלע. אין וועלכען ס'האט זיך סך-הכל געפי־נען 5 גראשען. היות ווי דאס איז נישט געווען זאלאשונסקי'ס ערשטער ארויס־טרוט, האט דאס לארזער קרינען-גערעכט אויהם פערמשפט אויף 3 יאהר תפיסה. עהערגעלטען איז דער פראצעס כע־מראלט געוואָרען דורכ'ן אפעלאציע־גערעכט, וואס האט דעם אנגעקלאגטען די שטראף פערקלעגערט אויף 1 יאהר תפיסה.

סטודענטען. וואס פאהרען מיין פראנקרייך.

סטודענטען, וואס פאהרען קיין פראנק־רייך און בעלגיען און חיילען געניסען פון באהן-הנחות, דארפען זיך ווענדען צו ה' סינייקא, גדאנסקא 26 בײַ דעם 5-טען ד. ח. פון 4 ביז 6 נאכמיטאג.

די רייזע איז פארגעזעהן אויפ'ן 10. ד. ח.

ארעסטירט א גנב.

(פ) פאליצײַ האט ארעסטירט א גע־וויסען לודוויק מוכא, אהן שטענדיגען וואוין-ארט, וואס האט בײַ שאול הערש־קאָוויטש אויף בזשעזשינער גאס צוגע־גנבעט פערשידענע זאכען אין ווערט פון 54 זל.

דער מארגענ'דיגער
פרייטאג-נומער
— פון —
„לאדזער טאגעבלאט"
ווערט ערשינען אין א גרעסערן פארמאט און ברענגען א גאנצע רייה ארטיקלען און פעליעטאָנען פון די בעסטע שריפטשטעלער
אנאנסען ווערען אנגענומען היינט אַ גאַנצען טאג.

די „מערץ-רעוואלוציע" איז לאדזער קהלה

פרעזעס מינצבערג וועגען דער 6 חדשים'דיגער טעטיגקייט פון דער קהלה. — אָפּאָזיציע טרעט-ארויס געגען די גיזמאות פון אגודה-פיהרער.

(ג) די אגודה-פראקציע בײַ דער קהלה האט אויסגעגוצט די חולי-המועד־צייט, פרי אָפּצוגעבען א בערוכ'ס וועגען איהר טעטיגקייט אין דער קהלה. דינס־טאג אָוועד אין דער דאָזיגער בערוכ'ס מיטינג אפגעגעבען אין „קאָלאָסע־אום". דער זאל איז געווען איבערפולט.

נאָכדעם ווי ה' ליבערמאן עפענט די פערזאמלונג, מיט א קורצער אינגלי־כונגס-רעדע וועגען די שוועריגקייטען, וואס די איצטיגע קהלה-מעהרהייט האט געהאט דורכצומאכען, בעקומט דאס וואָרט פרעזעס מינצבערג. דער רעדנער בעמאנט אין אנהויב, אז עס איז דאס ערשטע מאל, וואס א רעגערונגס מעהר־הייט אין לאדזער קהלה גיט אָפּ אנ'־עפענטלעכען די יהו-והשבון פון איהרע מעשים.

דער רעדנער נעהמט איבער צו דעם בעצב, וועלכען ער האט אנגעטראָפען. אין אלע צוטיגען פון דער קהלה-ארבייט האט געהערשט פערנאלעסיגונג, לאאס. אבער די איצטיגע מעהרהייט האט באלד מתחילת אונטערגענומען אין דורכפיהרונג ארבייטען, וואס האבען נישט קיין גלייכען אין אלע קהלות פון גאנץ פוילען: די פסח-אקציע, די קויה־לען-שמיצע. אויך פלעגער, וועגען וועל־כע עס האבען געגעבען די פרוערדיגע מעהרהייטען, ווערען איצט כסדר רעאָ־רגאניזירט.

פרעזעס מינצבערג רעדט מיט פער־גיטערונג וועגען דער בעציהונג פון קהלה-ראט צו דער ארבייט פון דער פער־וואלטונג. אויף שריט און פרוט האט דער ראט, זאגט ער, אנגעוועגענעט אלע מיטלען, כדי צו דערפיהרען די קהלה צו א פינאנציעלען באנקראט, אדער וועגנסטען, זי צו קאָמפּראָמיטירען אבער אלע שווערע שטיגער — זאגט דער רעדנער — האבען מיר איצט בע־ווייזט פון וועג. די קהלה אין לאדז האט בעקומען ברייטע שאנסען זיך צו עגטוויקלען.

מען שריט — זאגט ווייטער דער רעדנער — צו די אגודה-פראקציע בײַ דער ארבייטס אגודה אין קהלה. דאס איז נישט רוכטיג. די הער־שענדע מעהרהייט, די אגודה'שע, האט זיך געשטעלט פאר א פרונציפּ: אנגפאר מיוא'ישקייט, לאיאלקייט גבי אלע פראקציעס, די הכנסות דארפען געהיי־בען ווערען, כדי צו קאָנען פיהרען א מעטיגקייט. דאס זענען אלץ זאכען, וואס לאָזען זיך קאָנטראָלירען. זאָל, אדרבה, עמיצער פון רעכטס, ארער לינקס קו־מען מיט א פארוואורף, אז מען האט אזא אדער אנדער ענין אין לאדזער קהלה טראקטירט פון אגודה-שטאנד־פונקט. מיר האבען פאקטיש געטון אזוינס, אויף וואס מען מעג שטאלץ זיין. עס זענען רעארגאניזירט געווארען אלע צווייגען פון דער ארבייט. די פרוכט פון דעם דאָזיגען איבערבוי זעהט זיך פון אויבענאויף: סיי אין דער קהלה־פאנצעלאריע, סיי אין דער שוהל, בית־המדרש, סיי אין משגיעים-הויז, אין ראָ־בינאט, אין דער שחיטה, אין די בעזונ־דערע קהלה-קאָמיסיעס א. אז. וו.

דאָ נעהמט איבער פרעזעס מינצבערג צו איינצעלהייטען: אין משך פון די 6 חדשים אגודה-ארבייט האבען פון דער קהלה געגאָסען אין אזא אָרט אנדערער פארם שמיצע 21,000 יודישע פאמי־ליעס; פון דער קויהלען-אקציע 10,000 משפחות; פון דער פסח-אקציע 12,000 משפחות און א. וו. פון די 14 אָפּגע־האלטענע פערוואלטונגס-זיצונגען זענען אלע אָנגעגיטענע בעשלוסען רעאליזירט געווארען. די בעאמטע בעקומען פונקט־ליך די פענסיעס און די יום-טוב גרא־טיפיקאציעס. אויף אויסצוצאהלען די איצטיגע סובסידיעס: גראטיפיקאציעס די אָנ־געשטעלטע פון דער קהלה, בית-החיים, משגיעים-הויז א. א. האט די קהלה זיך געבארגט אין דער ארמאדאקסישער באנק 10,000 זל..

אונטער'ן רושם פון א ארטיקעל אין „לאדזער טאגעבלאט", וועגען דער אונ־ארדנונג אויפ'ן בית-עלמין צוליב פעה־לען פון קלאָזעטען — גיט איבער ה' מינצבערג, — האבען מיר שוין בעאויפ־טראגט אנ'אינזשעניער אויפצוזוען בית הכסא'ס אויפ'ן „גוטען ארט".

אויך פרי צו מאכען א סוף צום הפק־רות, וואס הערשט אין געביט פון ראָ־בינאט-וועזען, איז אין בודזשעט פאר 1928 געגעבען געווארען אנ'אויסרוק דער נויטווענדיגקייט פון א הויפט-רב פאר לאדז.

דער רעדנער בעקלאגט זיך אויף די פרובען אראפצורייסען דעם ויטאָרי־טעט פון דער איצטיגער קהלה-מעהר־הייט. געוויסע פערזאָנען, וואס האבען פערעפענטליכט מסירה-ארטיקלען אין דער פרעסע. אין „קוריער לודזקי" איז געווען געדרוקט א ברוף צום וויעוואָדא, אז מיט דער לאדזער שחיטה פיהרט אָן א קרימינאלנעם... דער ענין, וואָס הויבט נישט אָן צו זיין אפילו קרוב לאמת, איז עלול געווען צו דערנידרינען דעם כבוד פון דער קהלה בלפי חוץ; אין משך פון 3 יאָהר קהלה-ארבייט האבען אלע בוז-אהערינע מעהרהייטען אינ־אָקסירט ס"ה 40.000 זל. עטאט, בעת אבער אין די לעצטע 6 חדשים בלויז האט די איינגעצויגענע עטאט-סומע דערגרייכט 270,000 זל.; דורך 3 יאָהר איז אויסגעצאָהלט געווארען 21,000 זל. סובסידיעס, בלויז 6 חדשים האבען די אינסטיטוציעס שוין בעקומען 76 טויז־זענד זל. איצט ווי איז ערשט דאס איינ־פיהרען פון עירוב, די נמילת-חסדים קאסע, די יורידושע קאָנסולטאציע א. אז. וו. אין נייעם בודזשעט איז אויף דעלעגירטע ענינים בעשטימט 11,9 פראָצ., פאר סאָציאלער הילף — 38 פראָצ., פאר בילדונגס-וועזען — 12 פראָצ., פאר מיטרשאפט — 12 פראָצ. דער נייער עטאט מאכט אויס פער קאָפּ קנאפּע 8 זל., בעת אין וואַרשא בע־טרעפט עס 13 זל.

זיין רעדע האט פרעזעס מינצבערג פאטעטיש פערענדיגט: אויב אין פוי־לען איז געווען א מאי-אבערקעהרענגיש, האבען מיר ארייגעבראכט אין דער לאָדזער קהלה ארײַן — א מערץ-אבער־קעהרענגיש!...

נאָכדעם האבען זיך אָנגעהויבען דיס־קוסיעס. דער ערשטער האט גערעדט ה' י. מ. שלאמאָוויטש. דער רעדנער אָנ־ערקענט פיל לייסטונגען פון דער אגודה, אבער — פערגעט ער — פארוואס האט אויהר, אגודה-לעט, בײַ איצט נישט גע־לאָזט ארבייטען? נישט מעהר — עס שמעקט מיט וואהלען. ער זאגט זיך ארויס פאר א רב-הכולל. אבער ער איז געגען 6 נייע ספארקעס (דער עולם מע־מעלט: אראפ!).

ה' מ. רומקאָווסקי: פיל מיט שלאג־פערטיגקייט, טרעט ארויס מיט א שאר־פער קריטיק געגען די נוזמאות פונם קהלה-פרעזעס. ער בעמערקט, אז דער פרעזעס האט פערגעסען אויסצורעכענען זיין גרעסטען פערדינסט — אז מען ברויך נישט צו האבען קיין מעהרהייט עס איז געגוג א מנין. די „אגודה" איז געקומען צו דער מאכט מיט'ן שטעקען (עולם: א לוגען!).

עס רעדט נאָך א פארשטעהער פון די קצבים-הורטאָווניקעס.

אדוו. ווייצמאן ענטפערט אויף די פאָרוואורפען, וואס עס זענען געמאכט געווארען מצד די אָפּאָזיציע בנוגע דער ארבייט פון דער סאָציאלער הילפס־קאָמיסיע.

פרעזעס מינצבערג ענטפערט זאָל־ליך אלץ רעדנער; דאס ווערט געלעזען א רעזאָלוציע, לויט וועלכער עס ווערט אויסגעדריקט אנערקענונג די פערשי־דענע מעהרהייט אין דער קהלה פאר אויהר בײַ הערינער טעטיגקייט.

די רעזאָלוציע איז אָנגענומען געווא־רען מיט א רוב דעות פונ'ם עולם, וואס איז בעשטאנען הויפטזעכליך פון „אגודה"-אנהענגער.

1 בייגאכט ווערט דער בערוכ'ס מי־טינג געשלאסען.

לאָדזער טאָגעבלאַט

ד"ר דעדאַקטע" נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט בעשטעלט מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblatt", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :אַדרעס
טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

די פאַרשטעהענדע כאַמערעניץ אין וואַרשא

וועגן אויסרוטענען די פינסטער בלאַטעס.

די פראַגע וועגן מעלאַריזירען די פינסטער בלאַטעס איז שוין אין דער יודישער פּרעסע א סך מאָל בעהאַנדעלט געוואָרען. אָבער מיר רעדען און אַנדערע שוין.

וועגן דעם דאָזיגען ענין האָבען מיר דערהאַלטען סאָלגענדיגען קאָמוניקאַט:

„דער ענין פון מעלאַריזירען סאָלעסיע איז, ווי בעקאַנט, שוין אַרויף אויף א רעאַלען שליאַך: ס'איז שוין ענטשטאַנען א „ביורא פון פראָיעקט צו מעלאַריזירן סאָלעסיע", בראש מיט'ן אינזש. פרוכניק. אָבער אַזא וויכטיגע אונטערנעמונג, וואָס קען אַזוי שטאַרק ווירקען אויפ'ן כאַראַקטער פון'ס עקאָנאָמישען לעבען אין פולען (סאָלעסיע מערגעמט כמעט א זעקסטעל פון דער רעפּובליק) מאָדערט די קאָאָרדינירונג פון דער אַרבעט פון דער רעגירונג, זעלבסטפערוואַלטונג, אינסטיטוציעס און פערשידענע אָרגאַניזאַציעס, ווי אויך פון אינטעלנע פערזאָנען, וואָס זענען פאַר־אינטערעסירט אין מעלאַראַציע פון סאָלעסיע.

נעמענדיג אין בעטראַכט די וויכטיגקייט פון די דאָזיגע אַרבעטען. האָבען די מאַכענישע קרעזען בעשלאָסען צוזאַמענצורופען א צוזאַמענקאָמען, געוויסע אַרבעטען, וואָס זענען פערבונדען מיט'ן אָרגאַניזירען סטודיעס, דעם אויספיהר־פּראָיעקט און די פינאַנסירונג פון דער דאָזיגער ריזיגער אונטערנעמונג.

דער דאָזיגער צוזאַמענקאָמען, מיט'ן בעשטיידענעם נאָמען „קאָנפערענץ", וואָס בושטאַבט קומען דעם 12—14 אָקטאָבער אין לאָקאַל פון עקכניקער־פעראיין אין וואַרשע (פּשאַצקי־גאַס 3-5).

בעשטייליגען זיך אינ'ם צוזאַמענקאָמען קענען אַלע, וואָס אינטערעסירען זיך מיט'ן ענין פאָלעסיע. די בעשטייליגונג אין צוזאַמענקאָמען קאָסט 15 זלאָטיס.

* * *

ווי מ'זעהט פון'ם קאָמוניקאַט, ווערט דאָס פּראָבלעם אין די פּוילישע קרייזען נעוטמען זעהר ערנסט.

ס'איז קיין סתם נישט, אז אויב ס'זאָל זיך אַנגעבען צו רעאַליזירען דעם דאָזיגען גראַנדיעזען פּלאַן, וואָלט עס געהערט א ישועה פאַר פּעראַריס־מע פּוילישע פּויערים, נאָר אויך מיט דער צייט א דערהויבונג פאַר דער גאַנצער פּוילישער עקאָנאָמיק.

בעסער געזאָגט: ס'קען גאָרנישט דערלאָזען דעם גראַנאַק, אז בײַ דער הייניגער טעכנישער ענטוויקלונג און גלייכצייטיג בײַם גרויסען דאָרשט נאָך ערד, וואָס הערשט אין די סעריסאָריעס פון פּוילען, דעטשלאַנד און אויך אין די מזרח־קאַנטען פון רוסלאַנד, זאָל מען לאָזען נישט־אויסגענוצט אַזאַלכע געוואַלדיגע ערד־שטחים, וואָס קענען פערהאַנדעלט ווערען אין א קאָרן־שפּייכלער פאַר אונז און פאַר אַנדערע.

אָבער דערבײַ טראַכט קיינער נישט וועגען דער בעשטליגונג פון יודען אין דער אונטערנעהמונג און יודען אַלען טראַכטען נישט וועגען דעם. יודען האָבען קיין שוין בעהויפּטען אין א״י, אין אַרגענטינע, אין צפון־אַמעריקע און לעצטענס אויך אין רוסלאַנד, אז זײַ זענען נישט בלויז א נויטער אַגראַר־פלעמענט, נאָר אַז זײַ קענען אויך געבען די נויטיגע מענשליכע קרבטות בײַ דער מעלאַריזאַציע.

אַז א שטאָל פּוילישע יודען נוטיגען זיך אין איבערשיכטונג, דאַרף מען נישט בעהויפּטען אין ס'איז אויך קלאָר, אַז אַזאַ אַקט פון גלייכבערעכטיגונג, דורך אַריבערפירען יודען אויף ערד, וואָלט צוגעצויגען די סימפּאַטיע פון דער גאַנצער וועלט צו דער אינשטרענגונג און וואָלט איהר אויך פערגרינגערט אין פינאַנציעלען ענין.

אָבער אויב מיר ווילען זיך אַלען נישט אינטערעסירן, וועט קיינער אודאי נישט ראַנה'ן פאַר אונז.

אַז דער צוזאַמענקאָמען, וועגען וועלכען ס'הערט גערעדט אינ'ם קאָמוניקאַט, זאָל נישט פאַר קיין שום בעגרענעצונגען פאַר וועסען ס'איז, לכה"פ פאַרמעל, ס'וואָלט דערייבער נוטיג געווען, אַז יודען זאָלען אין א גרעסערע צאָהל זיך בעטייליגען אין איהם אין קענען אויסוירקען א השפעה אויף זײַנע רעזאָליוציעס.

ווי מיר זעהען, וואָלט עס נאָר בײַם אַלף, אין אויב יודען וועלען דאָ אַרויסוויזען די געהעריגע פּעראַינטערעסירונג, וועט קיינער זײַ נישט אָפּשויסען.

די טיר איז דערווייל אָפען, לאָמיר גען וואו ס'שהרט אונז די נויט.

פ. ק.

גענה. פרעזידענט מילעראַן און זיין יורישע מאַמע.

זיין זוהן פיהרט ער אָבער צו דער חופה אין א קאַטוליש קלויסטער.

דער געוועזענער רעפּובליק־פּרעזידענט אַלעקסאַנדער מילעראַן. מאַכט איצט חתונה זײַנעם א זוהן, דעם אדוואָקאַט יושאַן מילעראַן. די חתונה וועט פאָרקומען מיט גרויס פּראַכט אין א קאַטוליש־לישען קלויסטער. „לא רומער" דרוקט וועגען דעם א סענסאַציאָנעלע נאָטיץ אונטער דעם קעפּעל: „ציטען בײַסען זיך".

דער געוועזענער סאָציאַליסט און בעריהמטער אדוואָקאַט האָט שוין אַזוי אָפט בעגיטען זײַנע אידעען, וויי אויך זײַן שטעלונג. פון א סאָציאַליסט ווערט א ביסעל רעכטער, ווערט דערנאָך אויסגעוועהלט אויף דעם העכסטען פּאָסטען, אַלס רעפּובליק־פּרעזידענט.

דער לינקער פלאַר און פיהרער פון קאַרטעל, הערריאָ, בעקעמפט איהם. מילעראַן ווערט דערנאָך א חיסער קאַטאָליק. דער מיכסט אין רוים פאַרגעסט נישט זײַנע איבערגעגעבענע דינער און ערלויבט טאַקי צו שטעלען די חופה פון זשאַן מילעראַן אין א קאַטוליש קלויסטער. אין אמת'ן האָט די חתונה געדאַרפט פאָרקומען אין דער סינאַגאָגע פון „לא וויקטאָר", וויל די מוטער פון פּרעזידענט מאַדאַם מילעראַן האָלט בשום אופן נישט געגאַנגען אין קלויסטער. איהר פאָטער האָט דאָך געהערט צו די שפּהנע יודען, וועלכע וואָלטען אפילו פאַר דעם פאָס־טען פון פּרעזידענט נישט מסכים געווען צו בײַטען אַזוי לײַכט דעם רעליגיע.

דער זוהן אַלעקסאַנדער האָט, ווי עס וויסט אויס, זעהר ליב געהאַט זײַן מוטער און האָט אויך געזעהען, אַז זײַן זוהן זאָל אויך האָבען א מוטער פון דער זעלבער ראַסע. מאַדאַם אַלעקסאַנדער מילעראַן האָט מיט א לײַכטען האַרצען געקאָנט פערבײַגעהען די סיגאַנאָגע און זיך פערבינדען מיט א יודיש וואָרט. מילעראַנס חתונה איז טאַקי געווען א ציווילע. קיינער קען קיין־טענות נישט הען. אַלס סאָציאַליסט האָט דער געוועזענער פּרעזידענט עהרליך געהאַנדעלט. נאָר דאָס, וואָס דער זוהן טוט, איז א ביסעל פּערדריסליך. ער האָט חתונה מיט אַיינער, וואָס אויסער דעם גרויסען נדן פּרענגט זי מיט זיך א יחוס־בריף פון א קריסטין. איהר עלטער־באַבע איז א ריטיגע קריסטין געווען.

דער זוהן פיהרט ער אָבער צו דער חופה אין א קאַטוליש קלויסטער.

דער געוועזענער רעפּובליק־פּרעזידענט אַלעקסאַנדער מילעראַן. מאַכט איצט חתונה זײַנעם א זוהן, דעם אדוואָקאַט יושאַן מילעראַן. די חתונה וועט פאָרקומען מיט גרויס פּראַכט אין א קאַטוליש־לישען קלויסטער. „לא רומער" דרוקט וועגען דעם א סענסאַציאָנעלע נאָטיץ אונטער דעם קעפּעל: „ציטען בײַסען זיך".

דער געוועזענער סאָציאַליסט און בעריהמטער אדוואָקאַט האָט שוין אַזוי אָפט בעגיטען זײַנע אידעען, וויי אויך זײַן שטעלונג. פון א סאָציאַליסט ווערט א ביסעל רעכטער, ווערט דערנאָך אויסגעוועהלט אויף דעם העכסטען פּאָסטען, אַלס רעפּובליק־פּרעזידענט.

דער לינקער פלאַר און פיהרער פון קאַרטעל, הערריאָ, בעקעמפט איהם. מילעראַן ווערט דערנאָך א חיסער קאַטאָליק. דער מיכסט אין רוים פאַרגעסט נישט זײַנע איבערגעגעבענע דינער און ערלויבט טאַקי צו שטעלען די חופה פון זשאַן מילעראַן אין א קאַטוליש קלויסטער. אין אמת'ן האָט די חתונה געדאַרפט פאָרקומען אין דער סינאַגאָגע פון „לא וויקטאָר", ווייל די מוטער פון פּרעזידענט מאַדאַם מילעראַן האָלט בשום אופן נישט געגאַנגען אין קלויסטער. איהר פאָטער האָט דאָך געהערט צו די שפּהנע יודען, וועלכע וואָלטען אפילו פאַר דעם פאָס־טען פון פּרעזידענט נישט מסכים געווען צו בײַטען אַזוי לײַכט דעם רעליגיע.

דער זוהן אַלעקסאַנדער האָט, ווי עס וויסט אויס, זעהר ליב געהאַט זײַן מוטער און האָט אויך געזעהען, אַז זײַן זוהן זאָל אויך האָבען א מוטער פון דער זעלבער ראַסע. מאַדאַם אַלעקסאַנדער מילעראַן האָט מיט א לײַכטען האַרצען געקאָנט פערבײַגעהען די סיגאַנאָגע און זיך פערבינדען מיט א יודיש וואָרט. מילעראַנס חתונה איז טאַקי געווען א ציווילע. קיינער קען קיין־טענות נישט הען. אַלס סאָציאַליסט האָט דער געוועזענער פּרעזידענט עהרליך געהאַנדעלט. נאָר דאָס, וואָס דער זוהן טוט, איז א ביסעל פּערדריסליך. ער האָט חתונה מיט אַיינער, וואָס אויסער דעם גרויסען נדן פּרענגט זי מיט זיך א יחוס־בריף פון א קריסטין. איהר עלטער־באַבע איז א ריטיגע קריסטין געווען.

די סענסאַציע מליט די סערבישע באַנדיטען אין פאַריז

דער פיהרער פון דער באַנדע רעדט פינף שפּראַכען.—סצענעס פון זײַנע אָנסאַלען.—ער פערלויערט א אַפּאַראַט און צעהטס צו בײַ צוויי יודישע פרויען צירונג פאַר א האַלבען מיליאָן.—זײַנע „בעזוכען" בײַ א אַמעריקאַנער מיליאָנער אין בײַם פרינץ מוהאַט.

די פאַריזער פּאָליצײַ האָט אַרעסטירט א באַנדע סערבישע גנבים, וועלכע האָבען אָפּגעצירט אין פאַריז און אומגעגעבען בעת די וואַקאַנס־צײַט.

די אַרעסטירטע גנבים האָבען געהאַט גרויס חשק צו די הויכגעשעלטע פּערזענלעכקייטען. איבערהויפּט פלעגען זײַ אָנשטאַטען חיזיקען בײַ גראַפען און מיליאָנערען, פערשטעהט זיך, ווען יענע פלעגען אין שטוב נישט זײַן, אָדער ווען זײַ האָבען זיך גאָרנישט געריכט אויף אַזעלכע געסט.

דער אָנפיהרער פון דער באַנדע, דער סערב מילאַן דזשאָריש, איז זעהר א אינטעליגענטער יונגערמאַן. ער קען 8 שפּראַכען. פון סערבען איז ער אַנשלעפען, ווייל מען האָט איהם געזוכט צו־ליב אייניגע אָנסאַלען, וואָס ער האָט דאָרט אויסגעפיהרט. מילאַן דזשאָריש מאַכט א בעזוך אין דרעסדאַנד אין אַ־מאַליען. מיט א יאָהר־צוריק קומט ער קען פאַריז אָהן געלד מיטלען און דאָ הויבט ער אָן צו מאַכען אָנסאַלען און רויבערייען. בײַזאַלכוויז אָרגאַניזירט ער א באַנדע, מיט וועלכער ער פיהרט אָן. די מיטגלידער פון דער באַנדע זענען געווען זעהר שאַרף דיסציפּלינירט.

דער אָנפיהרער פון דער באַנדע פלעגט אָבען זײַן שטיקעל אַרבעט זעהר גלאַט, אַלע טירען פלעגען זיך פאַר איהם עפענען, ווי דורך א וואונדער, די הויז־הויפּ־טער זענען געשלאָסען, הען דער עלע־גאַנטער גנב אין הויפּ העגדשעס פלעגט מאַכען א נאַכט־בעזוך. מיט א אַיינמאַכען עלעקטריש לעמפּעל פלעגט ער זיך בעגוצען. צוערשט איז ער אַרײַ־נגעגאַנגען אין צימער, וואו עס זענען געשלאָפען די דינער. מילאַן דזשאָריש פלעגט פערשליסען דאָס צימער און מיט־נעהמען דעם שליסעל בײַ זיך אין קע־שענע. דערנאָך פלעגט דער באַנדיט אַרײַנגעהען אין שלאָף־צימער און מיט דעם פלעגט ער לעספּעל אויפטועען דעם שלאָפענדען אין איהם ווײַזען א רעוואָלווער.

— גיט אָב דאָס געלד, וואָס איהר האָט און אויך די צירונג, אַז נישט שיס איך.

יענער פלעגט איהם, אויפ'ראַרגעשרעקענער, געבען די צירונג און דאָס געלד. דער באַנדיט פלעגט זיך גע־זעלן, אַז ער האָט אַזאַ גלעגנהייט אויפ'ן אָפּ־נעמען אַזאַ מיליאָנער.

דער אָנפיהרער פון דער באַנדע, דער סערב מילאַן דזשאָריש, איז זעהר א אינטעליגענטער יונגערמאַן. ער קען 8 שפּראַכען. פון סערבען איז ער אַנשלע־פען, ווייל מען האָט איהם געזוכט צו־ליב אייניגע אָנסאַלען, וואָס ער האָט דאָרט אויסגעפיהרט. מילאַן דזשאָריש מאַכט א בעזוך אין דרעסדאַנד אין אַ־מאַליען. מיט א יאָהר־צוריק קומט ער קען פאַריז אָהן געלד מיטלען און דאָ הויבט ער אָן צו מאַכען אָנסאַלען און רויבערייען. בײַזאַלכוויז אָרגאַניזירט ער א באַנדע, מיט וועלכער ער פיהרט אָן. די מיטגלידער פון דער באַנדע זענען געווען זעהר שאַרף דיסציפּלינירט.

דער אָנפיהרער פון דער באַנדע פלעגט אָבען זײַן שטיקעל אַרבעט זעהר גלאַט, אַלע טירען פלעגען זיך פאַר איהם עפע־נען, ווי דורך א וואונדער, די הויז־הויפּ־טער זענען געשלאָסען, הען דער עלע־גאַנטער גנב אין הויפּ העגדשעס פלעגט מאַכען א נאַכט־בעזוך. מיט א אַיינמאַכען עלעקטריש לעמפּעל פלעגט ער זיך בעגוצען. צוערשט איז ער אַרײַ־נגעגאַנגען אין צימער, וואו עס זענען געשלאָפען די דינער. מילאַן דזשאָריש פלעגט פערשליסען דאָס צימער און מיט־נעהמען דעם שליסעל בײַ זיך אין קע־שענע. דערנאָך פלעגט דער באַנדיט אַרײַנגעהען אין שלאָף־צימער און מיט דעם פלעגט ער לעספּעל אויפטועען דעם שלאָפענדען אין איהם ווײַזען א רעוואָלווער.

— גיט אָב דאָס געלד, וואָס איהר האָט און אויך די צירונג, אַז נישט שיס איך.

יענער פלעגט איהם, אויפ'ראַרגעשרעקענער, געבען די צירונג און דאָס געלד. דער באַנדיט פלעגט זיך געזעלן, אַז ער האָט אַזאַ גלעגנהייט אויפ'ן אָפּ־נעמען אַזאַ מיליאָנער.

דער סערבישער אָנפיהרער פון דער באַנדע פלעגט לײַכט אויפטאָן זיך אין דרעסדאַנד אין אַ־מאַליען. מיט א יאָהר־צוריק קומט ער קען פאַריז אָהן געלד מיטלען און דאָ הויבט ער אָן צו מאַכען אָנסאַלען און רויבערייען. בײַזאַלכוויז אָרגאַניזירט ער א באַנדע, מיט וועלכער ער פיהרט אָן. די מיטגלידער פון דער באַנדע זענען געווען זעהר שאַרף דיסציפּלינירט.

דער אָנפיהרער פון דער באַנדע פלעגט אָבען זײַן שטיקעל אַרבעט זעהר גלאַט, אַלע טירען פלעגען זיך פאַר איהם עפע־נען, ווי דורך א וואונדער, די הויז־הויפּ־טער זענען געשלאָסען, הען דער עלע־גאַנטער גנב אין הויפּ העגדשעס פלעגט מאַכען א נאַכט־בעזוך. מיט א אַיינמאַכען עלעקטריש לעמפּעל פלעגט ער זיך בעגוצען. צוערשט איז ער אַרײַ־נגעגאַנגען אין צימער, וואו עס זענען געשלאָפען די דינער. מילאַן דזשאָריש פלעגט פערשליסען דאָס צימער און מיט־נעהמען דעם שליסעל בײַ זיך אין קע־שענע. דערנאָך פלעגט דער באַנדיט אַרײַנגעהען אין שלאָף־צימער און מיט דעם פלעגט ער לעספּעל אויפטועען דעם שלאָפענדען אין איהם ווײַזען א רעוואָלווער.

— גיט אָב דאָס געלד, וואָס איהר

(זעה זײַט 6)

א טשעקאָוועע מעשה מיט א געלט־מאַשינע־מעלע.

באַנק קאָונט שיט זיך פון געלעכטער פון דעם קריגע.

אין קאָמונע הערט מען נישט אויף צו רעדען וועגען דעם „קינסטלער" ווידעצ־קיס וועלכער האָט ערפינדען א גלעזע־צענדע מאַשין אויסצוארבייטען מאַפּיר־געלד אויף הונדערט לײַם אין דערמיט אַרײַנגעגאַרט צוויי מיסיגע סוחרים אין זאַק אַרײַן.

ווידעצקיס האָט זיך פערטרויט פאַר א געוויסען סוחר מיט'ן נאָמען בלינצ־וויציוס, אַז ער קען אויסארבייטען הונ־דערט לײַם שטענען אויף אַזאַ גלענצענדן אופן. אַז אפילו אין דער מלוכה־באַנק וועט מען נישט דערקענען, אַז דאָס איז נאָכיעמאַכע, כדי איבערצוציינען בלינ־צעוויציוס'ן, אַז ער זאָגט נישט קיין ליגען האָט ער איהם איבערגעגעבען אייניגע אַזעלכע הונדערט־לײַם שטענען. ווי ער האָט געזאָגט, ער האָט אַלײַן פאַבריצירט און געהייסען יענעם נעהמען אין א באַנק און אויסטוישען זיי. אין דער באַנק האָט מען דאָס געלד אָנגענומען און בלינצעוויציוס'ן האָט בע־שלאָסען אפּצוקויפען די דאָזיגע ערפינ־דונג, כדי צו ווערען אין א קורצער צײַט א מיליאָנער.

בלינצעוויציוס איז אָבער בטבע א נומער מענש, ער וויל נישט אַלץ פאַר־האַלטען פאַר זיך, און צוליב דעם פאַק איז ער געפאָהרען צו זײַנעם א גוטען פרײַנד, איהם דערצעהלט וועגען דעם גרויסען גליק, וואָס שעהט זיי פאַר און איהם פאָרגעלעגט צו ווערען א שיתף צום געשעפט. יענער האָט אָהן שענות ומענות מסכים געווען צום פאָרשלאָג און ביידע זענען געפאָהרען קיין קאָונאָ אָפּצוקויפען די מעערע כלי, וואָס וואַרפּ אַרויס מיליאָנען. אין א קורצער צײַט. ווידעצקיס האָט זיך געלאָזט בעטען. ער איז געקומען אין האָטעל, וואו ס'זענען אַנגעשטאַנען די ביידע צוקונפטיגע מיליאָנערען און מיטגעבראַכט א געהיים־ניסטולען קערב. דער קערב איז געווען מיט פאַלירט און אינהעניג האָבען זיך געפונען פערשידענע כעמיקאַלען, אין שוואַרץ, רויט, בלוי, גרין א. ד. ג. ווי־דעצקי איז צוגעטרעטען צו דער אַרבײַט, כדי צו בעהיטען די קויפער וויי אַזוי־ד־הונדערט־לײַם מטבעות הערען אויסגע־אַרבייט. אין משך פון 20 מינוט זענען אַרויסגעפאַלען פון דער מאַשין אַיינע קנאַקעדיגע הונדערטער, וועלכע זענען געהערן גלענצענד נאָכיעמאַכט, ווען מ'זאָל זיך אפילו אויפ'ן קאָפּ שטעלען, וועלט קיינער נישט געקענט זאָגען, אַז דאָס איז פאַלש געלד. מ'האָט אָנגעהויבען אונטערצוהאַנדלען וועגען פּרײַז. נאָן לאַנגע דיסקוסיען איז מען פאַרטיג גע־וואָרען. ווידעצקיס האָט בעקומען 14 טויזענד מאַרק און ס'געשעפט איז געווען געמאַכט. נעהמענדיג דאָס געלד, האָט ווידעצקיס ערקלערט, אַז ער דאַרף אויפ־צוגעהן אויף א געוויסע צײַט. ער לאָזט זיי איבער די מאַשין און בעט זי נישט צו ריהרען בײַ ער וועט צוריקקומען. די גליקליכע קויפער האָבען געוואַרט אָבער אַנשטאָט ווידעצקיס'ן זענען אַרײַנ־געקומען אין האָטעל אייניג פּאָליציאַ־טען און זיך גענומען צו דער מאַשין צונעהמענדיג די געלד־מאַשין, האָט זיך אַרויסגעשעלט, אַז זי בעשטעהט פון 2 פאַלירטע בלעטער, וועלכע זענען געהאַנ־צוגעפּגעשרויסט און די כעמיקאַלען בע־שטעהן פון פּשוט וואַסער, וועלכע זענען אָפּגעפאַרבט. די הונדערטער זענען טאַקי געווען גוטע, ווייל ווידעצקיס האָט זיי געהאַט פריהער אַרײַנגעלעגט אין דער כלומרשער מאַשין און דערנאָך זיי צוריק אַרויסגענומען. נישט גענוג אָבער, האָט זיי האָבען בעצאָהלט פאַר דעם געלד־מאַשינדעל אַזוי פיל געלד, האָט מען נאָך געגען זיי צוויפּגעשטעלט א פּראָטאָקאָל און זיי איינגעשריבען אין חר־גדיא.

מען פנים. ער האָט אויפגעפעגט די אויגען: „סאַשע, וואו זענען מיר — זענען מיר שוין דאָרט?" „באַלד, פּאָ־מער, באַלד! מיר וועלען באַלד דאָרט זײַן".

און א באָר מעג שפּעטער — איז ער אָהנגעקומען, דאָרט, וואו עס איז נישט־מאָ קיין צײַט און קיין „איר", דאָרט וואו אַלצדינג איז „דו".

און אַרום דעם טויטען קערפּער פון דעם גרויסען זוכער זענען געשטאַנען די יורשים פון אונצופרידענע מיגעס, אַנדרעיעוונג מיט בעס, די תלמידים מיט פּריאומפּיראַנדע פּנים'ער — די צײַטונגס־שרײַבער מיט בלי־פּערערען.

איהם אָבער איז געווען גוט, און דו־הנג. א שטויבעלע אין דעם וועלטע־שטויב.

ווען איהר געדענקט אַריבער די „אַז"

מוסט מיט אַפענע אויגען; איהר סענט בלייבען אַנאַייביגער מאַלימע. אדער גאָר געפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאָל איהר נישט איבערראַשען.

יודישער כאַמער־טעאַטער

„אַרט"

זאַכאַדניא 43

לײַטער מ. בראַדערזאָן.

היינט. 2 פאַרשטעלונגען אָנהויב 7.45 (פּאָפּול. פּרײַז) און 10 אָר.

„משיח געהט"

1. פּראַלאַג	6. שמידען
2. משיח נײַט!...	7. שאַכנע־יאַכנע
3. קהלת	8. פּעשע
4. קאָרטען (באַלאַדע)	9 פּרטלמן מיטעל
5. שא־שטיל!	10. מ'הוליעט

היינט דאָנערשטאָג, ד. 4. אָקט. 4 נ. פ. (פּרײַז פון 75 גר. ביז 3 זל.)

די ערשטע קינדער־פאַרשטעלונג

„מיר ווילען איז אַרט"

1. נאָלם, 3. שפּירען, 5. טאַנץ, 7. הערף־זינגער, 9. קאַזאַקען.
2. קאַרטען, 4. פּאַלקסלידער, 6. לוזט־סליהער, 8. ביסערע צעטען.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער.

די קאַסע איז אָפען פון 6 אָר. הנחה־בילעטען נישט גילטיג.

טאָלסטאָי און זיין חלום

פון ד"ר א. כאַראַלניק.

II.

אַלע די אויסצעהלונגען געשפּאַלטען פון טאָלסטאָי'ס שעפערישער פאַנטאַזיע זענען דורכגעגאַנגען פאַר איהם און אַלע האָבען זיי געפרעגט: „וואָס האָסטו פון אונז געוואָלט?" וואָס האָסטו אין אונז געוואָלט?" דער „קעלערנער" כאַלדאַס פּלאַטאָשע קאַראַטאַיעוו האָט זיך אָפּגעשטעלט אויף א ווײַלע — אויס־געדרעהט דעם קאָפּ צו איהם און מיט זיין כיטרען אויף זיך: „איך — דו — ער — ווער? איך — פריץ, פריץ! ווי וועגען דו האָסט געוואָוסט פון מיר! ווי וועגען דו האָסט פערשטאַנען! א שטו האָט געלעבט אין מיר, פונקט ווי אין אַלע אַנדערע מענשען, ער איז בלויז געווען א דער־שלאָגענער, א שוואַכלינגער. און נוט בין איך אויך געווען, ווייל צו שוואַך צו זיין שלעכט. און איך — פּלאַטאָשע — ווען שפּונעל?"

דער קעלערנער כאַלדאַס האָט א לאַך געטון מיט זיין מויל אָהן צײַן — און ווײַטער געגאַנגען. און טאָלסטאָי האָט געשווינגען.

און נאָך די געשטאַלטען פון זיין פאַנ־טאַזיע — געשטאַלטען פון זיינע פרעמד־מורגענשוו אין אויפגעשטאַנען פאַר איהם. „קונסטלער — וואו איז דיין אמת געווען?" — האָט איהם אויוואַ סערגעיעוויטש געפרעגט. „מיסטער, צו וואָס האָסטו צוגעבראַכט דיינע סטאַ־ען? זעה, ווי רייך און שעהן איז די וועלט, שטראַהלענדיג, א פאַרבינגער רע־גענבויגען. א שפּיל. וואָס דאַרפסטו א זין? זעגען מיר, קונסטלער, נישט בע־רופען אָפּצומאָלען דעם רעגענבויגען — צי דאָס איז פאַר דעם מבול, צי נאָך דעם מבול, א רעגענבויגען, וואָס זאָגט אַז שרעק אָדער וואָס איז א בונד צווי־שען מענשען און גאָט? פאַר אונז איז דאָס א רעגענבויגען, נישט מעהר. קונסט־לער — די האָסט געוואָלט ווערען א גביא — און האָסט געשטראָפט דאָרט, וואו עס איז נישט קיין זינד און קיין הונלינקעט — דאָרט וואו עס איז דאָ בלויז נאַטור — ווי ליבע. ווי האות, ווי דער סודות'דינער קוואַל פון דעם זיך בעגעגענען לעבען."

און דאָסטאָיעווסקי און אויפגעשטאַ־נען פאַר איהם:

„נביא, לעהרער, פיהרער — דאָס האָסטו געוואָלט זײַן! צו גאָט האָסטו גע־שטרעבט! וואָס האָסטו געוואָלט פון גאָט? האָסטו געציטערט ווי א בלאַט אין א שטורעם? איז די פּיין פון מענ־שען צו דיר דערגאַנגען? האָסטו גע־פּהלט אויף דיין רוקען די שמייז פון דער בײַטש, ווי איך, געוועזען אויף קאָ־מאַרגע ווי איך — מיט די לעצטע, מיט די פערשטויסענע געלעבט, ווי איך? האָסטו אַמאָל אַרײַנגעלעבט זיך אין דער וועלט פון נישט־זײַן, פון קראַנק־זײַן, פון עלענד, נאַסע קעלערס. הונגער, פערברעכען און בענקשאַפט, ווי איך? וואָס וויסטו פון הייליגקייט, — גראַף, רעכלער, פּריץ, קונסטלער? דיין גאָט איז — ליבע. אָבער גאָט איז אויך בי־טערקייט, גאָט איז ברענענדער פייער, גאָט איז שטראָם."

און דער לעצטער איז צו איהם גע־קומען, דער, איז וועמענס נאָמען ער האָט זיך אָנגעקלאַמערט, ווי א זיך טרוג קענדער אָן א ברעט: „מיך האָסטו גע־רופען דיין נאָמען לעבען! האָסטו מיך פערשטאַנען? און ווער האָט מיך פער־שטאַנען? דו האָסט געזאָגט אַמאָל — איך אונגעם פון דיינע ברוך — גלויבען איז ווי געאָמעטריע", אַזוי פּשוט, אַזוי זעלבסטפערשטענדליך. און ווייסטו דען נישט, אַז מען תלמיד שאול פון תרשיש איז געווען געהנטער צו מיין אמת, ווי ער האָט געלעגט, אַז מען דאַרף טויט שמעלען די נאָנצע וועלט מיט'ן קאָפּ אַראָפּ, כדי מיך צו פערשטעהן, ווייל קיינער, קיינער קאָן נישט משיג זײַן דעם רעטעניש פון לעבען, פאַר וועמען עס זאָל נישט זײַן, דעם רעטעניש פון דער וועלט. און האָב איך אַלען נישט געפרעגט און מיין אַנאַיגע: אבי לסה שבקתני, פאָטער, פאַרוואָס האָסטו מיך פערלאָזען?"

און ווידער האָט טאָלסטאָי געשווינגען.

באַלד זענען זיי אויטאָ די געשטאַל־טען — און פון דער טיפענ־ז זענען אַרויס צוויי מערקווירדיגע פיגורען, — פון דעם אַלטען, גרויז־גרויען מזרח. און טאָלסטאָי האָט זיך דערמאָנט אַז א

די סענסאַציע מליט די סער־בישע באַנדיטען אין פאַריז

דער פיהרער פון דער באַנדע רעדט פינף שפּראַכען.—סצענעס פון זײַנע אָנסאַלען.—ער פערלויערט א אַפּאַראַט און צעהטס צו בײַ צוויי יודישע פרויען צירונג פאַר א האַלבען מיליאָן.—זײַנע „בעזוכען" בײַ א אַמעריקאַנער מיליאָנער אין בײַם פרינץ מוהאַט.

דער פיהרער פון דער באַנדע רעדט פינף שפּראַכען.—סצענעס פון זײַנע אָנסאַלען.—ער פערלויערט א אַפּאַראַט און צעהטס צו בײַ צוויי יודישע פרויען צירונג פאַר א האַלבען מיליאָן.—זײַנע „בעזוכען" בײַ א אַמעריקאַנער מיליאָנער אין בײַם פרינץ מוהאַט.

די פאַריזער פּאָליצײַ האָט אַרעסטירט א באַנדע סערבישע גנבים, וועלכע האָבען אָפּגעצירט אין פאַריז און אומגעגעבען בעת די וואַקאַנס־צײַט.

די אַרעסטירטע גנבים האָבען געהאַט גרויס חשק צו די הויכגעשעלטע פּער־זענלעכקייטען. איבערהויפּט פלעגען זײַ אָנשטאַטען חיזיקען בײַ גראַפען און מיל־יאָנערען, פערשטעהט זיך, ווען יענע פלעגען אין שטוב נישט זײַן, אָדער ווען זײַ האָבען זיך גאָרנישט געריכט אויף אַזעלכע געסט.

דער אָנפיהרער פון דער באַנדע, דער סערב מילאַן דזשאָריש, איז זעהר א אינטעליגענטער יונגערמאַן. ער קען 8 שפּראַכען. פון סערבען איז ער אַנשלע־פען, ווייל מען האָט איהם געזוכט צו־ליב אייניגע אָנסאַלען, וואָס ער האָט דאָרט אויסגעפיהרט. מילאַן דזשאָריש מאַכט א בעזוך אין דרעסדאַנד אין אַ־מאַליען. מיט א יאָהר־צוריק קומט ער קען פאַריז אָהן געלד מיטלען און דאָ הויבט ער אָן צו מאַכען אָנסאַלען און רויבערייען. בײַזאַלכוויז אָרגאַניזירט ער א באַנדע, מיט וועלכער ער פיהרט אָן. די מיטגלידער פון דער באַנדע זענען געווען זעהר שאַרף דיסציפּלינירט.

דער אָנפיהרער פון דער באַנדע פלעגט אָבען זײַן שטיקעל אַרבעט זעהר גלאַט, אַלע טירען פלעגען זיך פאַר איהם עפע־נען, ווי דורך א וואונדער, די הויז־הויפּ־טער זענען געשלאָסען, הען דער עלע־גאַנטער גנב אין הויפּ העגדשעס פלעגט מאַכען א נאַכט־בעזוך. מיט א אַיינמאַכען עלעקטריש לעמפּעל פלעגט ער זיך בעגוצען. צוערשט איז ער אַרײַ־נגעגאַנגען אין צימער, וואו עס זענען געשלאָפען די דינער. מילאַן דזשאָריש פלעגט פערשליסען דאָס צימער און מיט־נעהמען דעם שליסעל בײַ זיך אין קע־שענע. דערנאָך פלעגט דער באַנדיט אַרײַנגעהען אין שלאָף־צימער און מיט דעם פלעגט ער לעספּעל אויפטועען דעם שלאָפענדען אין איהם ווײַזען א רעוואָלווער.

— גיט אָב דאָס געלד, וואָס איהר

א טשעקאָוועע מעשה מיט א געלט־מאַשינע־מעלע.

באַנק קאָונט שיט זיך פון געלעכטער פון דעם קריגע.

אין קאָמונע הערט מען נישט אויף צו רעדען וועגען דעם „קינסטלער" ווידעצ־קיס וועלכער האָט „ערפינדען" א גלעזע־צענדע מאַשין אויסצוארבייטען מאַפּיר־געלד אויף הונדערט לײַם אין דערמיט אַרײַנגעגאַרט צוויי מיסיגע סוחרים אין זאַק אַרײַן.

ווידעצקיס האָט זיך פערטרויט פאַר א געוויסען סוחר מיט'ן נאָמען בלינצ־וויציוס, אַז ער קען אויסארבייטען הונ־דערט לײַם שטענען אויף אַזאַ גלענצענדן אופן. אַז אפילו אין דער מלוכה־באַנק וועט מען נישט דערקענען, אַז דאָס איז נאָכיעמאַכע, כדי איבערצוציינען בלינ־צעוויציוס'ן, אַז ער זאָגט נישט קיין ליגען האָט ער איהם איבערגעגעבען אייניג אַזעלכע הונדערט־לײַם שטענען. ווי ער האָט געזאָגט, ער האָט אַלײַן פאַבריצירט און געהייסען יענעם נעהמען אין א באַנק און אויסטוישען זיי. אין דער באַנק האָט מען דאָס געלד אָנגענומען און ב

לאדזער כראניק.

נאכט-דיזשורען אין די אפטיקען.

הייגע דיזשורירן פאלגענדע אפטיקן:

מאוישיצקי, נאפיורקאווסקע 87; דזיעלעצקי, פיערריקאווער 127; אילניצקי מאולפשאנסקע 37; לייגווענער, פלאץ מאלגאשעווי 2; הערסמאן, פליגערסקע 1 און קאחאנע אלעקסאנדרשווסקע 80.

דער דענקמאל פאר קאשטשושקאָ

(פ) אונטער'ן פארזיץ פון לאנדס איזדעבסקי, איז פארגעקומען א זיצונג פון א אויסטיר קומיטעט פאר'ן בוי פון דענקמאל פאר קאשטשושקאָ'ן דער קומיטעט האט בעשלאסן דעם רעזולטאט פון קאנקורס אויף אויפהיבן דעם אפגוס אין ברגאז און בעשלאסן דעם פארשטעלען דעם פלענום פון בוי קומיטעט. דאס בויען דעם דענקמאל נעהט דאן ארבן אין דער לעצטער מאזע פון רעאליזירונג.

יידיש טעאטער אין פילהארמאניע
זאל — גרושאווסקע 20 —
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעעץ

לעצטע אבשידס-פארשטעלונגען
פון דעם אמעריקאנער סטער
בעני אדלער פאר זיין אפפאהרען — נאך אמעריקא —
מיט'ן אנטייל פון די ליבלינגע פון פובליקום
באריסאווא, ראבינאוויטש, בראנעצקי,

מאר'גען פרייטאג, 9 אוועגד די זעהר אויסגעצייכנטע מיעסע
פרוי און געליבטע
אין 4 אקטן מיט פראלאג געזאנג און טענץ פון מיכאל הויסערל דניאל ב. אדלער

שבת, 3.30 נאכמיטאג צו בילינע פרייזען
שלמה חכם אין 4 אקטן פון ז. גארדין
הויסערל שלמה—ב. אדלער

שבת און זונטאג, 9 אוועגד צום ערשטען מאל אין לאנד
פרעמיערע! נרעמטער שלאגער — פון ניו-יארק — פרעמיערע!
א פרוי אהן א האנד
אין 4 אקטן מיט געזאנג פון מיכאל הויסערל דעוו—בעני אדלער

זונטאג, 3.30 נאכמיטאג צו בילינע פרייזען
פרוי און געליבטע אין 4 אקטן מיט פראלאג מיט געזאנג
און טענץ פון מיכאל הויסערל דעוו—בעני אדלער.

מאנטאג, ד. 8-טן 9 אוועגד גרויסע פאפולערע פארשטעלונג
וואס וועט געשפילט ווערען ???
לעזט אין מאנטאג'דיגען אנזאגס.

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א.ב. פרויען: בעזמאן, באריסאווא מאכארעווסקע, נערה, סאדערמאן, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אטזענבערג, בראנעצקי, בעלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקעוו, נחמיה, פעלדמאן, סקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, רזוקאוו.
אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פילהארמאניע.

לאדז מוז קריגען א בעסערע באהן-קאמוניקאציע

מעמאריאל פון מאגיסטראט צו דער באהן-מאמוניטאציע.

(מ) נעכסטן האט דער לאדזער מאגיסטראט אויסגעשיקט צו דער וואר־שאווער באהן-דירעקציע א אויספיהרלי־כן מעמאריאל, וואס עמהאלט די פאלגענדע פון לאדז אויפ'ן געבוט פון קאמוניקאציע.

דער דאזיגער מעמאריאל שטעלט פארט אל פעסט, אז א אומבערעכענטער דזשודיקאט פון לאדז, און אז דער אינ־טערעסאנטער אינטערעס פון „לודס" און דער עקספרעס-צוג 501 502 זאל אומגעקעהרט ווערען אויפ'ן דורך לאדז.

די ארגומענטן פון קאמוניקאציע־מינוסטעריום, אז די דאזיגע צוגען מוזען נעהן דורך קומנא — סטשאלקאוו זאגען נישט קיין בעפרידיגענדעס. צו פאר־גלייכען און דערמיט נופא צו פערבולל־נערן די רייזע קיין אויסלאנד, וואלט מען גערן די רייזע קיין אויסלאנד, וואלט מען ליב געהאט, ווען לאדז וואלט סך ווי גע־האט א דירעקטע קאמוניקאציע מיט אויסלאנד, דאן וואלט מען פאר קאנקו־רענץ-צוועקען געלעגן אז די דערמאנטע צוגען לענגען אויבער א אנדער לויט־אויבערגעגנס. וואס שייך דעם דוישר פון דער רייזע, קען מען איהם פערקלענערן דורך דעם, וואס די דערמאנטע צוגען זאלען וועניגער שטעהן אויף די סטאַ־ציעס. אזוי למשל סאלט אויס דאס שטעהן אויף די סטאציעס פון דער לוקס 78 מינוט און פון עקספרעס-צוג אויף 1.24 מינוט.

ווינטער דארף מען אונטערשטרעכען, אז באסאשונרען פון טשענסטאכאָוו, ביאמדקאוו, און אפילו זאוויערטשע, וואס פאהרען קיין אויסלאנד, זיינען בע־סער פאהרען אויבער לאדז, אנדער אי־בער אויבערשלעזיען, ווייל עס איז פאר זיי אזוי ארום בעקוועמער.

נעמענדיג דאס אלץ און אלס קען לאדז זיך נישט בעגנוגען מיט קיין סו־ראגאט, וואס דאס מינוסטעריום האט צוגעזאגט און פראטעסטירט נעגען דער נעפאלגטער עולה, פאדערונג, אז עס זאל פלייבען דער בון-אויצטינער מצב.

א טעטערדינער פעסטער דזשורעט פון די לאדזער אינוואוינער אז, אז עס זאל און קאלושעק נעשטעלט ווערען א פערבינדונג מיט די צוגען, וואס נעהן אין ווייטע עקען פון לאנד, אזוי, אז אין לאדז זאלען פארסורען דורעקטע וואגע־נעס צו די ווילטנסטע פונקטען, וויי פראקא, לעמבערג, קאטאוויץ, אזוי אין זומער-סעזאן קיין זאקאפאנע, קרעניץ, טשעלאמשינעק און אונגאוואלאר.

די דורעקטע קאמוניקאציע פון לאדז מיט דאנציג דארף דורך קומנא, פוירן דערייבער אויסגעבעסערט ווערען אויף אזא אופן, אז דער צוג וואס נעהט אם פון לאדז ארום 9.02 זאל אין קומנא נישט שטעהן בערך אנדערהאלבען שעה צוליב וואס מען פערלירט אומ־זוסט א שעה שפעטער. דער צוג נומער 537, וואס נעהט אם פון קומנא קיין לאדז ארום 7 אוועגד, דארף זיין פער־זעהן מיט נאך 1 וואגען ערשטע און 2. פלאס, די אויסצומערען די שרעקליכע סצענעס, וואס קומען פאר אין קומנא צוליב'ן געדראנג בייס איבערזעצען זיך פון עקספרעס-צוג, וואס קומט אן פון דאנציג.

די אויסצומערען די אונבעקוועמלי־קייטען פאר די לאדזער באסאשונרען, וואס פאהרען קיין לעמבערג, איז גע־וואגשען. אז דער צוג נומער 530, וואס נעהט אם פון לאדז פונם קאלושער וואג־זאל ארום 3.35 מינוטן, זאל אנגעהן אם־נעהן ארום 6—7 אוועגד, דערבייי וואלט מען קיין לעמבערג נעקענט אנקומען ארום 9 פרוה. דאס זעלבע איז נוגע דעם צוג 426. אזוי ארום וואלט מען געהאט א בעקוועמע קאמוניקאציע מיט מוטעל און מזרח-גאליציען, וואס וואלט הן פאר'ן דאנציגער סוחרים, הן פאר לאדז געהאט א וויכטיגע בעדייטונג.

די פערבינדונג לאדז—פאבריטשנא פאר'ן שנעל-צוג נומער 202, וואס נעהט פון קאטאוויץ קיין וואַרשא און קומט אן קיין קאלושעק ארום 1.86 מינוטן, דארף אזוי איבערגערוקט ווערען, אז דער צוג נומער 322, וואס נעהט ארויס פון לאדז ארום 11.50 פרוה, זאל אויף נעהן בערך ארום 12.45. דערמיט וואלט מען נישט בלויז נוצער געקומען קיין וואַרשא (ארום 3.27) נאר מען וואלט אויך געקענט נעניסען פון רעסטאָראַ־ציאָנען.

און דאס אונטערעס פון די ווירט־שאפטליכע קרייזען. וואלט אויך געווען אינטערעסירט א מענליכען עקספרעס־צוג פערקעהר מיט פויזען, וואס עס איז אויצט א חיי דעם „לודס" נישט בנמצא, די פערבינדונג צווישען לאדז־פויזען דורכ'ן צוג 524, וואס נעהט 4 שעה קען נישט חייסען קיין בעקוועמע פערבינדונג.

עס איז אויך נויטיג בא די צוגען, וואס נעהען אויף וויטע שטעקס, בעזונ־דערס בייגאלס, זאלען האבען וואגאנען פון קאריידער-סוסטעם, וואו מען דארף נישט אויפשטעהען פון דער זייט.

נישט קיין קלענערע וואונש פאר לאדז איז אויך, וואס דער פערקעהר פון די אונטערשטעפונגען צוגען און בעזונדערס און זומער-סעזאן אזוי שלעכט רעגולירט צו דעם צוטיק איז גוימיג צו פערגרע־סערן און פערמעהרען די צוגען פון דער אונגלוקס-פאלען, פון וואס עס פאלען קרבנות אויסשליסליך די לאדזער.

דעסגלייכען מוז פערבעסערט ווערען די קאמוניקאציע מיט וואַרשא, אזוי, אז די לאדזער, וואס ווילען קומען נוצען קיין וואַרשא זאלען נישט מוזען אנקו־מען צום מעטערען צוג.

צוליב דעם ווערט די באהן-דירעקציע אויפמערקזאם געמאכט און מעמאריאל אז עס מוזען און וואקזאל לאדז—באב רימשנא פערגרעסערט ווערען הי ארויס־גאנגען אויפ'ן פעראן, אז די פאסאזשי־רען זאלען נישט דארפען אזוי לאנג שטעהן אין דער רוים.

עס איז צו האפען, אז דער דאזיגער מעמאריאל וועט אויסווירקען, אז דער נייער באהן-פלאן 1929/30 זאל גנעם־האלטען פאר לאדז די נויטיגע שניים, וואס עס איז דער וואונש פון גאנץ לאדז.

היינט ערעפנונג פון דער פארכס-אויוועטרזיטעט ביי ציוניסטישע ארגאניזאציע.

היינט 8.30 אוועגד קומט פאר און לאקאל פון „הזמיר" (אל. קאשטשושקי 21) די פטערליכע ערעפנונג פון דער פאלקס-אויוועטרזיטעט בייד דער ציוניס־טישער ארגאניזאציע. רעפערירען ווערען די ה"ה: ד"ר מ. ברודא אויף ד.מ.: „די יסודות פון דער יודישער וועלט־אנשויונג" און דער. יוסף חאפטמאן (עמנואל) אויף ד.מ.: „קאפיטלעך פון דער ציוניסטישער געשיכטע". די אונ־לעטונגס-רעדע וועט חאלטען הר מ. לי־מען.

די ידיעה וועגען דער ערעפנונג פון דער פאלקס-אויוועטרזיטעט בייד דער גרויסער ארגאניזאציע. רעפערירען ווערען די ה"ה: ד"ר מ. ברודא אויף ד.מ.: „די יסודות פון דער יודישער וועלט־אנשויונג" און דער. יוסף חאפטמאן (עמנואל) אויף ד.מ.: „קאפיטלעך פון דער ציוניסטישער געשיכטע". די אונ־

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1908

הייגע, דארפען זיך שעלען צו דער רעגיסטראציע אין פאליציאיש-מיליטע־רישען ביורא אויף פיעטריקאווער 212 די יונגלייט פון יאהרגאנג 1908, וואס וואוינען אויפ'ן ששה פון 1-טען קאפי־טאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, וואס הויבען זיך אן מיט

Z. W. U. T. Sz. Ż.

מארגען, דארפען זיך שעלען צו דער רעגיסטראציע די 1908-ער, וואס וואו־נען אויפ'ן ששה פון 2-טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, וואס הויבען זיך אן מיט

A. B. C. D. E. F. G. H. Ch.

פון איין זייט ווערט מען רעדוציירט, פון דער אנדער זייט בעזייטיגט.

צי מוז עס ווירקליך קומען דערצו, אז אין יודישע שולען און חדרים זאלען יודישע לעהרער פערביטען ווערען דורך קריסטליכע?

(ג) פון די קרייזען פון יודישע פל־ערן און יודישע לעהרער מאכט מען אונז אויסטערקזאם אויף פאלגענדען ענין:

אין אנהויב פון לויפענדען שנה'ל-יאהר איז אנגעזאגט געווארען פון די פעסטענס אין א רמה פאלקס-שול'ן א רמה יודישע לעה־רער און לעהרערינס, די סיבה זאל זיין דאס המ-יאהר איז פערקלענערט געווא־רען די צאהל שול-קינדער, אויף וועלכע עס איז חל דער שול-צוואנג.

אין שטאט מריוטאבע יודישע חדרים און שולען, וואו עס ווערען געלערנט לימודי קודש און לימודי חול צוזאמען ווערען – הי מען אינפארמירט, אונז בעזייטיגט יודישע לעהרער און אויף זייער ארט ווערען צוגענומען קריסטליכע די סיבה זאל זיין דאס, וואס די קריסטליכע לעה־רער נעמען א עטוואס קלענערע בעצ־סיפע. אבער, — מרעגען מיר — זענען שוין א פאר לאטיס א געגענגעדע בע־רעכטיגונג פון יודישע מלמדים און חדרים בעזייטיגען צוגעזוחטיגען מוצ'ם יודישען קינד די יודישע לעהרער?

(ד) מיט א צייט צוריק האט דער חיצ־ון־ווארשאווער אינפאנטעריע קאמישיעזע קאזלאווסקי, וואס האט קאמאנדירט די ביכער פון מוביליזאציע מאגיסטראט מעסטנעשמעלס. צו דער קאסירונג פון דערטיגען מאגיסטראט יען ניידזשעלסקי האט ארייגגעטראגען פערשיעדענע מע־זיציעס מיט א גרויסער פערשטענטיגונג. דער קאסירער איז דאן צוגעצויגען גע־וואָרען צו פערזאנטאָרטליכקייט. עהער־בעכטען איז ער געשטאנען פאר'ן לאד־זער קאנסיסטאָריום. דער שאלד־ווייז איז ער געווען אין דער חיצ־ון־ווארשאווער אינפאנטעריע אין דער זייט פון דער שולד נישט אויך מיטגלידער פון דער ערזאץ וואס שפילט, האט זיך בייי די זגערזשער מעאטער-בעזוכער צושפילט די מאנטזיע, אז די לאדזער אקטיאָרען הילען נישט אנדיגען די מאָרשטעלונג, נאר גרייטען זיך אויסצוקומען אין מיטען.

דערהייל האט פאסירט א מעשה, וואס איז געווען פונקט הי בוימאל אויף א מייער: אלס צוטשער נומער פון פרא־גראם איז געגעבען „דער משוגענער אין שפיטאל", אבער אזוי הי מ'האט געהאלט ארויפציהען דעם מאראטונג, און אנהיי־בען שפילען, האט זיך דער מאראטונג פערלאסט, און בשום אופן נישט גע־וואלט ארויסגעהען אין דער הויך.

דער, וואס האט געשפילט דעם „משו־גענעם" האט זיך אנגעהויבען אויפרעגען, און שרייען, אז ער וועט צוליב די בית־גע-ארבייטער נישט פערשפעטיגען דעם פראגראם, און געפארשעט, אז ער לאזט אלץ איבער, און פאהרט אם אזוי אין גרים און קעסטיגס אוועק קיין לאדז.

אזוי הי אין זאל איז שוין געהען פינס־טער, האט דער עולם זיך צוגעהערט, וואס עס קומט פאר הינטער די קוליסען, און דארף זעהן נאך פערכאפען דעם לאדזער פראגראם". „עס לויגט נישט צו בלייבען אין זגערזש".

אט אזעלכע אפגעהאקטע ווערטער פון די לאדזער נעסט האבען די זגערזשער פעאטער-בעזוכער געהערט, און אזוי הי א אויפגערעגטע חשל פ'איז שוין שפעט. עס הויבט זיך אן א געקוק אויף די זי־גערס. יעדער אנדער חייזט אויף, אז זיין זיטער איז דער ריכטיגער. דער טייער, עס איז געשלאפען, אז בלאר באכ'ן צווייטען אנגאקטער לאזען זיך די אפגעשפילטע חברה צוריק קיין לאדז.

צופעליג האט זיך די פויזע א ביסעל פערשלעפט, און בא א ביסל לאדזער נעסט איז ענטשטאנען א מיינונג, אז אויף דעם לעצטען טראמוואי קען לאדז קיין אמאל נישט זיין קיין פלאץ, און דעם פערלעצטען קען מען נאך נאך חלילה פער־שפעטיגען — דעריבער איז די גלייכגעלט זיך שוין אנקעקומען.

אזוי הי נעסט פון לאדז זענען אין פעאטער געווען א סך, האט זיך אנגע־הויבען א דיסקוסיע אויף דער עמע צי מ'דארף נישט שוין פאהרען קיין לאדז. די זגערזשער בעזוכער, וועלכע האבען געצאהלט פאר בילעטען, האבען זיך נישט אריינגטירט, הער עס גרייט זיך שוין צוריקצופאהרען. זיי האבען בלויז געהערט: „די ענדע וועט זיך הייגט צו לאנג פערשלעפען. מ'דארף אנהייב אין מיטען".

אז דאס פעאטער בעקומט שפעט פלעק־מריג, זענען די אקטיאָרען נישט שולד־דיג. מ'דארף זעהן נאך פערכאפען דעם לאדזער טראמוואי". „עס לויגט נישט צו בלייבען אין זגערזש".

אט אזעלכע אפגעהאקטע ווערטער פון די לאדזער נעסט האבען די זגערזשער פעאטער-בעזוכער געהערט, און אזוי הי

זיי האבען נישט געהאסט אויב די לאד־זער, וואס זענען געזעסען אין פעאטער, זענען נישט אויך מיטגלידער פון דער פרוסע וואס שפילט, האט זיך בייי די זגערזשער פעאטער-בעזוכער צושפילט די מאנטזיע, אז די לאדזער אקטיאָרען הילען נישט ענדיגען די מאָרשטעלונג, נאר גרייטען זיך אויסצוקומען אין מיטען.

דערהייל האט פאסירט א מעשה, וואס איז געווען פונקט הי בוימאל אויף א מייער: אלס צוטשער נומער פון פרא־גראם איז געגעבען „דער משוגענער אין שפיטאל", אבער אזוי הי מ'האט געהאלט ארויפציהען דעם מאראטונג, און אנהיי־בען שפילען, האט זיך דער מאראטונג געווען אויסגעהאלטען, און בשום אופן נישט ארויסגעהען אויף דער הויך.

דער, וואס האט געשפילט דעם „משו־גענעם" האט זיך אנגעהויבען אויפרעגען, און שרייען, אז ער וועט צוליב די בית־גע-ארבייטער נישט פערשפעטיגען דעם פראגראם, און געפארשעט, אז ער לאזט אלץ איבער, און פאהרט אם אזוי אין גרים און קעסטיגס אוועק קיין לאדז.

אזוי הי אין זאל איז שוין געהען פינס־טער, האט דער עולם זיך צוגעהערט, וואס עס קומט פאר הינטער די קוליסען, און דארף זעהן נאך פערכאפען דעם לאדזער טראמוואי". „עס לויגט נישט צו בלייבען אין זגערזש".

אט אזעלכע אפגעהאקטע ווערטער פון די לאדזער נעסט האבען די זגערזשער פעאטער-בעזוכער געהערט, און אזוי הי

ענדליך האט זיך דער פארהאנג אויפ־געהויבען מיט'ן „משוגענעם שפיטאל", אבער תיכף הי דער אינגאקטער איז אפ־געשפילט געווארען, האט זיך אנגעהוי־בען אין זאל א גרויסע עמיגראציע-בע־וועגונג, דאס האבען זיך די לאדזער געפט געאיילט צום טראמוואי. ווען די זגערזשער בעזוכער האבען געהערט, אז מ'לויפט צום טראמוואי, זענען זיי ארויס געגאנגען פון פעאטער זעהן ווער צו פאהרען אויף.

א טייל פון די לאדזער נעסט זענען נאך ארומגערעגאנגען הינטער די קולי־סען זיך געזעגענען מיט אונז, און די פון די שפילער, וואס האבען שוין גע־האט אויפגעשפילט, האבען בעשלאסען אויך שוין מיצוטאהרען.

הייגע דער, וואס האט געשפילט דעם „משוגענעם", האט דערהערט, אז ס'איז שפעט, האט ער בעשלאסען אויך מיט־צופאהרען, און זיך אויסגרימירען און איבערטון אויפ'ן טראמוואי, וואוים דער גאנצער טראמוואי וועט דאך זיין בעזעצט פון גלויז המישע מענשען — די לאד־זער נעסט. און אזוי איז ער אן קע־יום און גרים ארויס פון הינטען די קו־ליסען, נעבען איהם איז געגאנגען דער גריטירער, וואס האט שוין געהיט גרי־מירט די, וועלכע דארפען נאך זפילען, און געהאלטען א קעסטעלע מיט ארוקען און גרים, און נאך אייניגע שילער, רעכט נישט אויסגרימירט, הייגען די עלי־כע שפילער צוזאמען מיט די לאדזער

(עזה—זעה 6)

פעטש און קלעפ פאר קונסט

(פון מיינע פראגי-מאמישע מעאטער-עפיזאדען).

כפעציעל געשריבען פאר'ן „לאדזער שטעבלאט" — פון זלמן וילבערצווייג.

II.

מיר האבען דערהייל פערקריגט די פרעגע, און זיך ארויסגעלאזט איבער'ן שטעטל. הארום מיר זענען געגאנגען, הא־בען מיר געטראפען בעקאנטע פון לאדז. עפעס אזוי הי גאנץ לאדז האט זיך אפ־גערעדט הייגט צו טרעפען אין זגערזש. מיר האבען צו פיל געלעזען די קא־סע, אבער קיינער קומט נישט קויפען קיין בילעטען, נאר בלאר בעהיטען זיך עטליכע „פאטריאטען", פון די שיעיש טעאטער-בעזוכער, וואס קויפען קיינמאל נישט קיין בילעטען, נאר שליטען תיכף גוט-ברודערשאפט מיט אקטיאָרען, ניבען זיי עצות און זאגען מביות.

די „פאטריאטען" טרייסטען אונז, אז עס וועט הייגט זיין א גוטער בעזוך, און דאס וואס מ'קומט נישט קיין בילעטען, איז קיין בעהייז נישט, וואוים עס איז חול-המועד. און דער עולם גרעט זיך צו זעהן, נאר מ'וועט קומען די בילעטען נישט בייגאנג בייי דער קאסע.

פערשעהט זיך, אז באין בריירה פון מען זיך טרייסטען מיט דער דאזיגער הבטחה.

דער זיגער יוקט זיך דערהייל. עס

אונטערגאנג פון האנד-וועבער איז לאדז

פון די העכער 10.000 יידישע האנדוועבער איז איצט געבליבען סך-הכל א 300 און אויך די כוטלעז זיך שטארק מיט פרנסה.

(ג) איינע פון די היכסטיגסטע פראבלעמען פון יידיש-הירטשאפטליכן לאדז איז די פראגע פון די כסדר'דיגע קריזיסען בײַ די יודישע האנד-וועבער, א פאך, וואס צאנקט אין געהט אויס.

איינער פון די אנפיהרענדע פערזאנען פון יודישן לוין-וועבער-בײַסעער-פעראיין (בזשעזשינער 7) האט אונזער מיטארבײַטער געגעבען פאלגענדע ערקלערונגען וועגן צאל בײַ די יודישע האנדוועבער אין לאדז.

— פאר'ן קריג האבען אין לאדז ברייט געלעבט פון זייער ארבייט העכער 3 שויזענד יודישע לוין-וועבער, העלפט האבען בעשעפטיגט א 8 שויזענד ארבייטער. דערצו האט דאס וועבערט געהערט צו די שעהנע פאכען: עס איז געווען א כבוד פאר א יודיש קינד צו לערנען זיך וועבערט.

אמת, פ'זעען אויך דאן געווען קריזיסען אין דער האנד-וועבערט, אבער דאס זענען אלץ געווען פעראיבערגעהענדע ערשיינונגען.

בײַם אויסבריך פון דער וועלט-מלחמה האט דעם האנדוועבער פערלוירען זיין בעשעפטיגונג און זיין ברויט.

פיל יודען-וועבער האבען דאן עפיג-רירט קיין דשעשלאנד, אחיעק אויף ארבייט אין די קוילען-גרובען און נאר א גרויסער טייל בכבודע וועבער זענען געווארען פשוט'ע מדינה-נעהער. פון די וועבער-שטוהלען און מאשינען איז דער-ווייל געווארען א תל, מ'האט זיי פערקויפט אנשטאט האלץ און קויהלען, נכדי וויינער אויסצוהייצען די דירות.

אין אנהויב פון פילענס אונטערנעהמונגס איז אייגנערעטען א אויפלעבונג אין האנדוועבערי. יודען האט האבען אנגעהויבען אויסצוארבײַטען פאר זיך אביסעל סחורות, האבען זיך געשטעלט אויף די פיס. די נויט איז אביסעל גע-לינדערט געווארען.

די „נויע צײַט" האט אנגעהאלטען העכער 2 יאהר. עס האבען אנגעהויבען אויפשטעהן תחית המתים די פאר-טלחמה-דיגע מאריקאנסען. עס זענען בעשעפ-טיגט געווארען פיל לוין-וועבער און עס האט זיך אויסגעדראכט, אז עס וועט זיך גארמאליזירען און ס'וועט שוין גוט זיין. בפרט ווען קיין נײַע וועבער זענען דורך די לעצטע 12—15 יאהר נישט צוגע-קומען.

אבער פון דער צײַט פון דער סטאביליזאציע פון די פוילישע פינאנצען האט זיך דעדעל אינגענצען איבערגעדרעהט צום שלעכטען פאר די האנד-וועבער. דער אמעריקאנער האט הי עס איז געקענט בעשטעהן די הירטשאפטליכע וסיונות, אבער דער האנד-וועבער איז אינגאנצען רואינירט געווארען.

פיל יודישע משפחות זענען געווארען אינגאנצען בעטלער. אנדערע העלכע הע-בען געקענט הי עס איז צוגופקליבען אביסעל געלד פאר די לעצטע-פערקויפטע הכמדער. האבען זיך איבערגעווארפען צו פערשידענע אנדערע פרנסות, געוועז-רען הענדלע-שופער אין גאס, טרעגער, קרעמער, פיל זענען מחמת הונגער ארבײַ-געגאנגען אין כל-ערלײַ קראנקהײַטען און אויפגעשטארבען.

הקיצור, זיין יעצטער צײַט איז די האנד-וועבערי. וואס איז הויפטזעכליך געווען אנ'עכטע יודישע פלאכה, געווארען א יאמער-שאל, אין העלכען עס מאטערן זיך סך-הכל בײַ א 300 יודישע לוין-וועבער-משפחות, העלכע לעבען א לעבען פון רעזיגנאציע, הונגער און דחקות.

כארקטעריסטיש פאר'ן אונטערגאנג פון האנד-וועבערי אין לאדז איז דאס, וואס אין גאנצן פאר זענען בעשעפטיגט בלויז עלטערע יודען; קיין יונגע האנד-וועבער ווערען שוין נישט אויסגעלערנט, די יונגערע, קרעפטיגערע וועבער-עלעמע-טען טון כל-התפעלות, אבי זיך אויפצו-לערנען קראפט-ארבעט. מחאי טעמא ווערט איצט אנגעפיהרט אנ'אקציע אי-בערצופיהרען די האנד-וועבער אויף קראפט. דאס איז די איינציגע נחמה, אז דאס וועבער-מאך וועט לאזא נישט אינגאנצען ארויספאלען פון די יודישע הענד.

די האנד-וועבער-משפחות איז געבליבן אויסצוארבײַטען בעיקר נאר היגאניע און וואל-שיכער און אנדערע האלבע ארטיקלען, פארהאפט עס צאהלט זיך הונגער-לוין.

—o—

וואס פאסאזשירן האבען פער-לוירען אויפן טראמווי

(§) אין פעפטעמבער האבען פאסאזשי-רען פערלוירען אויפן טראמווי פאלגענ-דע חפצים: 9 פאר הענטשקעס, 22 בוי-טעלך, 1 פאר דאמען שטרימפס, 1 מענער הוט, 10 האנט בוטסל, 2 פאקעטען, 7 שטעקלעך, 3 שלעס, 2 ביכער, 1 טוויטער, 7 שירמס, 1 גומע-מענטעל, די זאכען זענען אפגעגעבען אין דער טראמווי-געשעפטס.

ניוס בילדער-אויסשטע-לונג אין „הזמיר".

(ג) שבת אחרון איז אין זאל פון „הזמיר" פארגעקומען די פערליכע ער-עפנונג פון הערבסט-סעזאן פון די פעאבילע קונסט-אויסשטעלונגען, וואס ווערען לעצטענס אינגעארדענט אין דעם דאזיגען לאקאל. עס האט זיך פער-זאמעלט א גרעסערע צאהל יודישע אינ-טעליגענץ, קינסטלער, זשורנאליסטען און אינטעלעדזענץ געסט.

בעגריסונגען האבען געהאלטען הר. א. פאלעק, חיים לײַב פוקס און ש. בע-רוכין.

דאסאמאל האבען אויסגעשטעלט לערך 200 בילדער די מעהיגע יונגע קינסט-לער י. מיטלער, מ. ד. גאטליב, י. קאזי-נער און מ. זעלמאן, פון די אלע אר-בײַטען הערשט מיט פרישקײַט און שא-פונגס-קראפט. דאס רוב בילדער, פרײַ-זשען, קאמפאזיציעס, צײַכנונגען און אקווארעלען דערצעהלען פון קינסטלע-רישע אנשטרענגונגען, וואס די יונגע מאלער מאכען אויף זיערע ארבײַטען. דער היפט-חידוש פון די יונגע קונסט-לער איז נאר, וואס אין זיערע אויסגע-שטעלטע זאכען מעהלט אנגענטיליכ-קײַט, פיזאנאמיע. דאנענען איז בײַ אלע פון ציונעמען געניגענדע אויסדרוקס-מעגליכקײַטען. בײַ י. מיטלער'ן איז מש-חק א גוטע מעכניק, רופען, בעת י. קאטנער און מ. זעלמאן געפינען זיך אין סטאדיום פון חוכען...

דאס עכט לאדזערישע, הערט זיך אין די אויגען בײַם אנבליק פון מ. ד. גאטליב'ס בילדער, קאמפאזיציעס און אקווארעלען. גאטליב איז ערליך צו זיך אלען, ער מאכט מיט הערץ דעם יודי-שען דלות, דאס פערזארלעזע באלוט אין שיפען פון לאדזער ברוק. ער איז אומעטום דערזעלבער, דער גרויער.

אין אלגעמיין איז די אויסשטעלונג אין „הזמיר" ווערט צוזעהן.

פון די קינא'ס

[שטאמוש קונא] בוי'ן 8. ר.ח. נעהם אין שטאמושען קונא די שעהנע דראמע „דער פערשוואנדערישער זוהו". פאר קינדער א בולד לויט אינזשען סו'ס דערצעהלונג „דער יגר דער אינבינער חאנדערער".

[קונא פון דו מלוכה-בעאמטע] און ראזענען קונא ווערט דעמאנסטרירט די מעלטונגס לעבענס-דראמע „דעם שייר'ס זוהו". א בולד פון מזרח-לעבען מיט רודאלף וואלענטונא אין דער הויפט-ראל.

[קונא „מזמאזא"] ווערט געווען דאס בולד „בראווא! רעזערוואסטען". וואס אין געמאכט לויט דער הומאריס-טישער דערצעהלונג פון ברוקא בײַרעס פאמער. דאס בולד שטעלט פאר די איבערלעבנישען פון 2 ענגלישע זעלנער אין פראנקרײַך, בעת'ן וועלט-קריג.

א אנפאל אין פעלד.

(§) בעת דער 31-יעהרינער קאזשי-מישרוש משעקאלסקי אין געלטען דורכ-נעגאנגען אין א שיכור'ן צושטאנד אויף נאוואק גאס 31 אין אויף אהם אנגע-פאלען עפעס א אונבעקאנטער פארשון און אים געשטאכען מיט א מעסער און אנטלאפען.

וואהל-בלאק פון די סוחרים פעראיינען.

(§) נעכסטן איז אין לאקאל פון סוחרים-פעראין פיעריקאחער 78 אונ-טער'ן פארזיץ פון ד"ר י. זשאק פער-נעקומען א קאנפערענץ מיט'ן אנטעל פון אלע לאדזער סוחרים-פעראינען הענען שאטען א סוחרישען בלאק צו די וואהלען אין דער קראנקען-קאסע.

אין דער קאנפערענץ האבען זיך בע-טייליגט די פארשטעהער פון סוחרים-פעראין פיעטריקאחער 73, צענטראלער סוחרים-פעראין פיעריקאחער 10, קא-לאניאל-הענדלער-פעראין ציגעל-גאס 15 גרינצייג-הענדלער-פעראין זגערזשער 28, און דעלעגאטען פון די בעזונדערע סוחרים-פעראינען.

ד"ר יוזעף זשאק האט אין זיין רעדע אנגעוויזען, אז דאס סוחרטום מוז זיין שטארק פערטרעטען אין ראט פון דע קראנקען-קאסע, כדי הי געהעריג קענען פערטריגען זיינע רעכט. דע איז מעגליך נאר דאן הען עס וועט גע שאפען ווערען א אלגעמיין-סוחרישע בלאק.

נאך א לענגערער דיסקוסיע איז בע שלאסען געווארען אויסצוהעלפן א צו שטאן-פעראינס-קאמיסיע, וואס וועט הע בען די אויפגאבע צו פרעגען צו הככם צוהישען די פאסטולאטען פון דע בעזונדערע פעראינען. צו דעם צוש דערך יעדער פעראין אויף א פערזאמ לונג אויסארבײַטען די פאסטולאטען אי זיי דאן איבערגעבען דער קאמיסיע דערויף וועט אנגעהאלטען ווערען צוהיטע קאנפערענץ.

וועלכע פיזישע ארבייטער וועלען ווייטער בעקומען שטיצע.

(§) נעכסטן האט דער דירעקטאר פון ארבעטסלאזען-אמט בעקומען א פער-ארדנונג פון ארבעטס-מיניסטער וועגען דער שטיצע פאר פיזישע ארבעטסלאזע. אין פערקראט און ווערקשאפ וועלען די ארבעטסלאזע נישט קענען געניסען פאהר פון שטיצע נאכ'ן 30. סעפטעמבער, אויב זיי האבען זיער רעכט אויף שטיצע בײַ דאן שוין אויסגעגעבען. דאנענען אי לאדז, פאביצאנץ, גערזש און שאפאשע וועלען נאך דאס טערמין הייטער בעקו-מען די שטיצע די פיזישע ארבעטסלאזע האט האבען פאביליאס פון העכער פערזאן.

2 יאהר אויסבעסערונגס-הויז פאר כאמוניזם.

(§) נעלטען איז אין קרוזע-נערילס פארגעקומען דער פראצעס פון דער 24-יעהרינער רחל פאצאנאווסקא, וואס איז אנגעקלאגט געווארען פאר כאמוניזם. די אנגעקלאגטע האט אין דער שולד זיך נישט מודה געווען, ערקלערענד, אז זי איז געווען א מומנלדערין פון פפ"ס לעווינצע. דער פערמידינער ארט. שמיא-ראווסקי, וואס איז ספעציעל צום פראצעס צו 2 יאהר אויסבעסערונגס-הויז.

א פערד אריינגעפאלען אין א פילטער

(§) בעת דער פאבריק-מאגען מיט סחורות פון יוזעף קינדערמאן איז נעכטן פערפאהרען אויפן חויף פון פיעטרי-קאזער 60, איז דאס פערד אריינגע-פאלען אין אנענעם פילטער. די צוהי-טע אנשטעלונג פערלאנגט האט ערשט דאס פערד בעזייטיגן פון דארט ארויס-צוציהען.

אונטערגאנג פון האנד-וועבער איז לאדז

פון די העכער 10.000 יודישע האנדוועבער איז איצט געבליבען סך-הכל א 300 און אויך די כוטלעז זיך שטארק מיט פרנסה.

(ג) איינע פון די היכסטיגסטע פראבלעמען פון יודיש-הירטשאפטליכן לאדז איז די פראגע פון די כסדר'דיגע קריזיסען בײַ די יודישע האנד-וועבער, א פאך, וואס צאנקט אין געהט אויס.

איינער פון די אנפיהרענדע פערזאנען פון יודישן לוין-וועבער-בײַסעער-פעראין (בזשעזשינער 7) האט אונזער מיטארבײַטער געגעבען פאלגענדע ערקלערונגען וועגן צאל בײַ די יודישע האנדוועבער אין לאדז.

— פאר'ן קריג האבען אין לאדז ברייט געלעבט פון זייער ארבייט העכער 3 שויזענד יודישע לוין-וועבער, העלפט האבען בעשעפטיגט א 8 שויזענד ארבייטער. דערצו האט דאס וועבערט געהערט צו די שעהנע פאכען: עס איז געווען א כבוד פאר א יודיש קינד צו לערנען זיך וועבערט.

אמת, פ'זעען אויך דאן געווען קריזיסען אין דער האנד-וועבערט, אבער דאס זענען אלץ געווען פעראיבערגע-הענדע ערשיינונגען.

בײַם אויסבריך פון דער וועלט-מלחמה האט דעם האנדוועבער פערלוירען זיין בעשעפטיגונג און זיין ברויט.

פיל יודען-וועבער האבען דאן עפיג-רירט קיין דשעשלאנד, אחיעק אויף ארבייט אין די קוילען-גרובען און נאר א גרויסער טייל בכבודע וועבער זענען געווארען פשוט'ע מדינה-נעהער. פון די וועבער-שטוהלען און מאשינען איז דער-ווייל געווארען א תל, מ'האט זיי פער-קויפט אנשטאט האלץ און קויהלען, נכדי ווינטער אויסצוהייצען די דירות.

אין אנהויב פון פילענס אונטערנע-מונגס איז אייגנערעטען א אויפלעבונג

מיין רעקלאמע
איז גוטע סחורה
דעריבער פרינקט נור דעם ווין
פון דער בעקאזסער פירמע
מענדיל בארנשטיין
„בארוויץ"
לאדז, נאוואמיעסקא 30
טעל. 30-58 טעל.
היט אייך פאר
פאלסי יקאטען!!

אלע
האבען זיך שוין איבערצייגט. אז די בילינסטע און רעיעלסטע פערפומעריע
איז נאר די פירמע
י. דרוקער
11 זאוואדזקא 11
טעל. 75-92
בעמערסונג: יעדער קויפער בעקומט נראטיס
א פלעשיל פערפום פון דער וועלט-בעריהמטער פירמע
„Fascinata" Berlin

זיך געפונען
אריינגעלער ראמאן פון דער נייער יודישער תקופה
פון י. ל. ליפשיץ

(מ ע ר ט ז ע צ ו נ ג).

יונגע, שטארקע בחורים מיט מדלען, רעטענדיג אויף שעהנע פליגענדע פערד, יעדער אינגער האט זיין ביקס אריבערגעהאנגען איבער'ן זאטעל פון פערד, זענען ארויס מקבל-פנים זיין די טוריסטען. דער „הידד" האט פערהיילכט די גאנצע גע-גענד. זיער אנקומען האט בײַ די טוריסטען ארויסגערופען גרויס בענײַסערונג.

צוערשט האבען זיי געהויבען האנדערבארע גימנאסטישע איבונגען; דערנאך האבען זיי זיך געטומען יאגען אויף די פערד און שיסען פון די ביקסען. יעדער שאס פון ביקס, יעדער טאפען פון די פערד און יעדע ציונ'ס מאכן אין רעטערס האנד איז בעגלייטעט מיט בעגײַסטערטע אפלאדיסמענטען פון די טוריסטען.

דור האט מיט אמת'ע התלהבות אויסגעשריגען: — יעס מער! פונקט די וועלבע זאך ווי מיין „היברו טישער" האט מיר דערצעהלט אין מיין „מר מצות מיטיש" הענען די „מכבים". מקבץ דער נטער האט פון גרויס התלהבות פער-געסען אויפצוהערען פאטשען מיט די הענד; בײַ לו האט דער לינקען-פנים געקוטשט שיינען, מעליקס האט זעהר גוטמוטיג און מרעלעך געשמײַכעלט אונטער זיינע „חילהעלם-וואנבעס"; דאס פנים פונ'ם ראבי האט זיך נאך מעהר סערי'זיג-ווגס, אויסער הערני דער דיפלאמאטישע האט זיך געהאלטען דיפלאמאטיש-קאלט און מערי די יונגע האט געשריגען „חברא! חברא י' (הידד).

די רעטער זענען ארויסגעשפרונגען פון זייערע פערד. מען האט זיך חבר'יש גע'שלום-עליכם'ט מיט די טוריסטען און אלע זענען ארויף אין דער דערבײַגיגער קאלעניע.

מען האט זיי ארײַנגעפיהרט אין א שעהנעם בלומענגארטען, העלכער איז געווען הי פערשאטען פון טויזענדער בלומען, הי א געשטיקטער טעפיך פון ווייסע, גלעטע, רויטע, בלויע און גרינע פארבען; מען האט זיי אויפגעזעצט אויף וואונ-דערבאר געמאכטע שטולען.

— פא וואס זשע זיצט איהר, הי פער'כשום'ס, ס'האט זיך זיי אויסגעדוכט, אז זיי גלייכען זיך עפעס אין א וואינדערלאנד. מען האט דעדלאנגט כל-ערלײַגע פרוכטען, פערשידענע חיות, מען האט אויסגעזוגגען פערשידענע הערבאנישע שירים און אויסגעטאנצט כל-ערלײַגע ריקודים'לעך, אז די טוריסטען האבען זיך געפיהלט הי אין אנ'אפת'ען גן-עדן.

פלוצלונג זענען אלע שטיל געווארען. פאר אלעמענס אויגען איז ערשיגען א שעהנהײַט, צארט-קלאפטיש, חנ'עחדיג און דאך מיט אנ'אויזערגעם הילען. זי האט אויסגעשטרעקט איהרע ווייסע, פײַנע, געטאקטע הענד צו יעדען טוריסט בעזונדער.

— הידד! הידד! שושנה! בלום פון ארץ-ישראל! נשמה פון די חלוצים! — האבען זיך געהערט פרעהליכע און התלהבות'דיגע אויפרופען, און אלעס איז הידער שטיל געווארען.

שושנה האט מיט איהר נביאה-שפראך געשילדערט פאר די טוריסטען פון אלט-נײַעם ארץ-ישראל, פון די בערג פון יהודה, פון דער נאטור-שעהנקײַט אין גליל און פון אלע יודישע קאלעניעס. זי האט פאר זיי געשילדערט דאס לעבען פון די חלוצים און חלוצות, זייער ברעטקײַט און בכלל הענען דער אויפלעבונג פון פלאק און לאנד, אין בשעת זי האט געגעבען הערן אויפמערקזאם אויגען געלויכטען. איהר שפראך איז געווען, ווי די מזרח-מוזיק, יעדע זילבע קלאר-שארף, פארביג און חנ'עחדיג. זי האט מיט איהר בלומען-שפראך ערקלערט, אז זעהר א גרויסע לעבענס-קראפט און שאפונגס-מעגליכקײַטען זענען פארען אינ'ם פלאק ישראל; זי האט גערעדט פלאם-אנ'ערדיג און דאך צניעות'דיג.

הען זי האט געענדיגט רעדען — האבען אלע געזונגען די „חתקוה" און די „שבועה".

אז שושנה האט גערעדט, האט לו די גאנצע צײַט נישט געקענט אפרײַסען זיינע אויגען פון איהר. ס'האט זיך איהם געדוכט, פונקט ווי ער הערט די שטים פון זיין צערטע'ן. סטן גאט! — האט ער געטראכט — די זעלבע פיגור, די זעל-בע צארטקײַט און דער זעלבער ענטשלאסענער שטארקער רצון, פונקט ווי זיי וואל-טען א צחילינג-שוועסטער געווען, און בעת אלע טוריסטען האבען זיך פרעהליך געטראכט און זיך געפיהלט גליקליך, ווי קלענע קינדער, איז לו געזעסען אומעטיג, פערשראכט, ווי עפעס אזר „מרה-שחורה'ס": זיינע געדאנקען האבען געטראכט נאר מיין זיין פערשוואונדענער בערטע. וואו איז זי איצט? — אײַן גאט ווײַס, וואס מיט איהר געשען!

שושנה'ס אויגען האבען בעטעריקט די אומעטיגקײַט פון לו, אין זי האט איהם געפרעגט אסתן און פשוט ווי א נאטור-קינד: — מיין הער איז זעהר אומעטיג! געפעלט אייך אפשר נישט אינזער אויסגאהמע?

— וואונדערליך שעהן! — האט ער שטיל געענטערט.

די טוריסטען זענען געווען, ווי פער'כשום'ס. ס'האט זיך זיי אויסגעדוכט, אז זיי גלייכען זיך עפעס אין א וואינדערלאנד. מען האט דעדלאנגט כל-ערלײַגע פרוכטען, פערשידענע חיות, מען האט אויסגעזוגגען פערשידענע העברעאישע שירים און אויסגעטאנצט כל-ערלײַגע ריקודים'לעך, אז די טוריסטען האבען זיך געפיהלט ווי אין אנ'אפת'ען גן-עדן.

פלוצלונג זענען אלע שטיל געווארען. פאר אלעמענס אויגען איז ערשיגען א שעהנהײַט, צארט-קלאפטיש, חנ'עחדיג און דאך מיט אנ'אויזערגעם הילען. זי האט אויסגעשטרעקט איהרע ווייסע, פײַנע, געטאקטע הענד צו יעדען טוריסט בעזונדער.

— הידד! הידד! שושנה! בלום פון ארץ-ישראל! נשמה פון די חלוצים! — האבען זיך געהערט פרעהליכע און התלהבות'דיגע אויפרופען, און אלעס איז הידער שטיל געווארען.

שושנה האט מיט איהר נביאה-שפראך געשילדערט פאר די טוריסטען פון אלט-נײַעם ארץ-ישראל, פון די בערג פון יהודה, פון דער נאטור-שעהנקײַט אין גליל און פון אלע יודישע קאלעניעס. זי האט פאר זיי געשילדערט דאס לעבען פון די חלוצים און חלוצות, זייער ברעטקײַט און בכלל הענען דער אויפלעבונג פון פלאק און לאנד, אין בשעת זי האט געגעבען הערן אויפמערקזאם אויגען געלויכטען. איהר שפראך איז געווען, ווי די זילבע קלאר-שארף, פארביג און חנ'עחדיג. זי האט מיט איהר בלומען-שפראך ערקלערט, אז זעהר א גרויסע לעבענס-קראפט און שאפונגס-מעגליכקײַטען זענען פארען אינ'ם פלאק ישראל; זי האט גערעדט פלאם-אנ'ערדיג און דאך צניעות'דיג.

הען זי האט געענדיגט רעדען — האבען אלע געזונגען די „חתקוה" און די „שבועה".

אז שושנה האט גערעדט, האט לו די גאנצע צײַט נישט געקענט אפרײַסען זיינע אויגען פון איהר. ס'האט זיך איהם געדוכט, פונקט ווי ער הערט די שטים פון זיין צערטע'ן. סטן גאט! — האט ער געטראכט — די זעלבע פיגור, די זעל-בע צארטקײַט און דער זעלבער ענטשלאסענער שטארקער רצון, פונקט ווי זיי וואל-טען א צחילינג-שוועסטער געווען, און בעת אלע טוריסטען האבען געטראכט און זיך פרעהליך געפיהלט גליקליך, ווי קלענע קינדער, איז לו געזעסען אומעטיג, פערשראכט, ווי עפעס אזר „מרה-שחורה'ס": זיינע געדאנקען האבען געטראכט נאר מיין זיין פערשוואונדענער בערטע.

— וואו איז זי איצט? — אײַן גאט ווײַס, וואס איהר געשען!

לו האט נישט געקענט בײַשטעהן בעגען די נאטירליכע אויגען דבורים פון שושנה'ן, עפעס איז זי געווען, ווי אנ'עכט נאטירליכע בלום.

און ער האט איהר געענטפערט:

— מיין טייערע פרײַלען, אדער בלום פון ארץ-ישראל, ווי אלע רופען אייך — מיט אונז איז געפאהרען א מע-דעל, אבער זיינענדיג אין קאירא איז זי פלוצלונג פערשוואונדען, און זי איז אזר מיר אלעס אין דער וועלט. — זי איז אזוי עהנליך צו אייך, אז הען איהר האט געווערט האט זיך מיר געדאכט, אז איך הער איהר זיסע שטימע. איצט קענט איהר שוין פערשטעהן מיין אומעטיגקײַט!...

צוזאמען שווערען, ווי דיסענען, האבען זיך אויפגעקלאפט אויף שושנה'ס בעגען. זי האט אבער פעסט און ענטשלאסען געזאגט: — מיין הער! מיט חלומ'ען און זיפצען, מיט סרעהרען און הארצקלאפען וועט איהר אזער פערשוואונדענע געליבטע נישט געפינען, נאר מיט אפערזהיליגקייט, אויסרעכענונג און ארומזוכען. וועט איהר זי געוויס געפינען.

לו האט זיך פשוט פערשעהמט פאר אט דער ארטער שושנה. — ער א שטארקער געלערנטער מאן, און דערף זיך לערנען פון אט דעם נאטור-קינד.

ער האט זיך אויסגעשטעלט שטאלץ, מיט זיין הויך און שטארק געבויטע פיגור, און האט דערלאנגט שושנה'ן זיין האנד.

— יא! — האט ער פעסט און ענטשלאסען געזאגט, — איהר האט רעכט! מיט פערלטגטע הענד און מיט חלומ'ען קען מען גארנישט אויפטון! איך וועל זוכען, זוכען אזוי לאנג, ביז איך וועל געפינען מיין פערשוואונדענע בערטע!

— און איך בין זיכער, אז איהר וועט איהר געפינען! — האט שושנה פרעה-ליך אויסגערופען.

ד ר אס מ י ט ע ר ע ק ו מ ס

פעטש און קלעפּ פאר קונסט

(אפּרטזעצונג פון זייט 4)

געסט זענען ארויסגעקומען אויפ'ן הויף, אין פראנט פון עעאטער, און די זגערזשער טעאטער-בעזוכער האבען זיי דערזעהן, האבען אויגיגע פון זיי אויסגעשריגען:

— איהר זעהט די אקטיאָרען אנעלוגען דאך!

עס איז געווארען א שומעל, און באלד האט זיך געהערט א געשריי:

— גיט אם פ'געלט, אז עס ווילט'ס נישט שפּילען!

די אקטיאָרען האבען זיך געפרוּבט צו מערשטעדיגען, אז זיי האבען שוין אָפּגעשפּילט, אָבער דער עולם, צוזישען וועלכען עס זענען געווען אויגיגע „וואוילע יונגען", האבען זיך נישט געלאזט בעדרוהיגען, און נאך העכער געשריגען:

— שוין וועט מען עגק מאכען, אז פ'וועט נישט אָפּגעבען פ'געלד!

און באלד איז מען פון הערשער אריבער צו קלעפּ. קודם כל האט מען דעם גרימיריגר ארויסגעכאפּט זיין קעפּעל פון דער האנט. אזוי ווי דאס איז געווען זיין גאנץ פערמעגען, האט ער זיך פערטייד־דיגט ווי א העלד, אָבער, פערשטעהט זיך אז דער עולם איז געווען שטארקער פאר איהם און פ'האט איהם גוט צוקלאפּט א אויג, דערנאך האט מען אראָפּגעריסען דעם כאלאט פון „משוגענעס אין שפּיאל", און איהם גוט ציקיילט; דערנאך האט מען ארענטליך מכבד געווען אויך די איבעריגע שפּילער. די לאדזער געסט זענען אָנגעלאָפען שנעל צום עראמחט. אויגיגע זענען געלאָפען נאך מאליצע. דערווייל איז דער שומעל און דאס גערעד געווארען נאך גרעסער. פון דער גאס איז אָנגעלאָפען א גרויסער המון, און אזוי ווי־שליכע געווכער האבען נאר וואס געהאט געקוקט בילעטען, האבען זיי געשריגען, אז פ'וועל זיי אָפּגעבען דאס געלד.

דעם המון איז דאס געפעלען, און שטענדיג פון צהנדליגער מענשען, האט זיך געגען נאר האט אָנגעקומען, און נישט געחלומ'ט צו קויפען א בילעט, האבען געשריגען אויף די הכסכסת טענער:

— גיט אונז אָפּ אונזער געלט!

אונזער געשעפט-פיהרער איז ארויס, און געפרוּבט בערוהיגען דעם עולם, אָבער זיי האבען זיך געוואָרפען אויף איהם. ער האט געזעהן, אז עס איז שלעכט, האט ער זיך ארויסגעדרעהט, און גע'שענה'ט, אז ער וויסט גארנישט, נאר אלץ די שפּילער.

— וואו זענען די שפּילער? —

און וואו ער, דער הויפּט-קנאקער, אָט דער מיט די בריליען, וואס האט זיך אזוי פון אָפּגערעטעלט אויפ'ן אויט, דער זילבערצונג, וואו איז ער? זאל ער אָפּגעבען דאס געלט!

ווי א אינשטודירטער מאן, האט זיך דערהערט א געשריי:

— זילבערצונג! גיט אָפּ דאס געלט!

(עגדע מארגען)

די סענסאציע מיט די סערבישע באנדיטען איז פאריז.

(עגדע פון זייט 8)

די מרוי פון עשעכאָסלאָוואקישען אמבאסאדאר מאדאם אָפּוטקע.

— גיט מיר אָב אטער צירונג, געהערטע אמבאסאדארין, אויב נישט דערשטיק איך אויך.

די אמבאסאדארין, האט, געהאנגען צו איהר צירונג-קעטעלע אויפ'ן אויט, דער זילבערצונג, וואו איז ער? זאל ער אָפּגעבען דאס געלט!

ווי א אינשטודירטער מאן, האט זיך גערויש. דער באנדיט וועגדעט דיך אָבער צו איהר און זאגט:

— מאכט נישט קיין שומעל, איהר וועט נאך, אויפוועקען אונזערע קינדער.

מיט דער צירונג פון דער אמבאסאדארין, וואס האט געהאט דעם הערט פון 150 טויזענד פראנק נאר 12 טויזענד פראנק.

דער מערב האט אויך געמאכט א „בעזוך" בײַ דער אמעריקאנישער מיליאָנערין וואנדערבילט, וועלכע האט א ווילא אין פאריז, ווי אויך בײַם פראנצויזישע פרינץ מוראט.

אויף דז די רעזאמיר האט די באנדע אין א קעלער געהאט איהר הויפּט-ביורא אונטער דעם נאמען „די גאלדענע קרון".

איצט געפינט זיך די באנדע אין שוו־מע.

ס'זענען אנגעקומען שנעע-שיך:

פאר דאמען קאמפּלעט מיט צו פאלגענדע בילינע פרייזען:

טרעטארן שוועדישע	גאבארדין	זל.	30.00
רינגער קוואדראט	יערסעי	„	20.00
„ „	גאבארדין	„	24.00
„ „	לומסוס	„	30.00
קוואדראט אין פעפעגע	יערסעי	„	20.00
„	גאבארדין	„	23.00
דזשענטעלמען	יערסעי	„	18.00
„	גאבארדין	„	21.00

די פרייזען אהנע פערפליכטונגען. די פרייזען אהנע פערפליכטונגען.

שנעע-שיך פאר קינדער פון זל. 12.00

קאלאשען פאר מענער, דאמען און קינדער פון זל. 5.50

הויז-פאנטאפעל! פון פילץ צו 4 זל. קאטילא צו 9 זל. מיר נעמען א חיץ-דעם אונזער קליענטעלע ראבאט צו 3 זל. פון א פאר.

דאמען-שנעע-שיך מיט די אויבענדערבאנען קוואליטעטען פערשטעלענדיג דעם אנטען שטעהענדען קופען.

ראבאט-קופאן!

דער בעזיצער פון דעם קופאן בעקומט 3 זל. ראבאט בײַם קויפען א פאר דאמען-שנעע-שיך, ער בעקומט אויך אומזיסט 4 קופאנען צו 3 זלאטיס, כדי אפצוטרעטען זמנע בעקאנטע שנעע-שיך און קאלאשען-לאגער אין לאדז, אנראדאווא 2 עק נאוואמיעסקא.

הורט און דעטייל-לאגער פון קאלאשען און שנעע-שיך

„פאנטוליס"

לאדז, אנראדאווא 2 עק נאוואמיעסקא. — טעל. 96-61.

יידישער רעטונגס-קאמיטעט

פאר ערטיילען אהנפראצענטיגע הלואות

אין לאדז, שעגמעווימשא 3/5

מאכט בעקאנט די ח"א מיטגלידער, אז אין 17. אקטאבער 1928 (מטוואך) 25 זייגער נ. מ. אין אינגענעם לאקאל שעגקעווישא 3/5 קומט פאר

א נעוועהנליכע

גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאלגענדע טאג-ארדנונג:

1) עפנונג פון די פערזאמלונג און וואהלען פון א פארזיצענדען;
2) בעריכט פון דער פערוואלטונג און פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע פאר דער טעקיגקייט אויפ'ן יאהר 1927 אויך בעשטעטיגען דעם בילאנס אויפ'ן 31. דעצעמבער 1927;
3) בורזשעט אויפ'ן יאהר 1928;
4) בעדערונגען פון די סטאטוטען;
5) פרייע פארשלאגען, די לעצטע פיזען ארטגעשראָקען ווערען אין דער פערזאמלונג ביז דעם 14. אָקטאָבער 1928.

בעמ.: אין פאל פון נישט קומען צו די פערזאמלונג די גויטיגע צאהל מיטגלידער (לויטן ארט. 21) וועט פערקומען דעם זעלבען טאג 2 שעה שפּעטער די זעלבע פערזאמלונג מיט די זעלבע טאג-ארדנונג בײַ יעדע צאהל מיטגלידער (לויטן ארט. 22).

אנאנסירט

נאר אין „לאדזער טאגעבלאט"

URODONAL

הרבנות פון זויער-כוואס

דיאקויט, רעאומאטיזם, ארטעריא-סקלעראז

דער גערעמעדער דורך דעם אגרין-קופּש, דער פיל-לעדענער מען נערשטעהט הערען נאר דורך

רעקאמענדירט פון פרעס.

Lencercaux

געזעזעגעט פרעזעס פון דער מעדיצינע-שער אקאדעמיע

UROODNAL

וויל URODONAL לאזט-פונאנדער דעם אורין-מוואס

Generalna Reprezentacja: Warszawa, Fredry 4, telef. 73-55

דער עכטער URODONAL איז נאר מיט א פוילישען און פרעמדזיגישען עטיקעט.

צו פארקויפען אין אלע אפטייקען און אפטייק-סקלאדעס.

כשר צערעס

שטיינס-מעטס הטש אלדישע טעפּעזילע מיט דער כשר-חתימה פון ווארשע אריך מינדזשעשינע אונטערגעשריבען.

קאכן באקן בראטן

פערלאנגט אריגינאלע „צערעס" מיט דער הכשר-חתימה פון ווארשע אריך מינדזשעשינע אונטערגעשריבען.

SCHICHT S. A. WARSZAWA

לעמשעניצע

17 זנערסקא 17, טעל. 16-33.

אלערלא קרעגקחמען הערען עפנען דורך ספּעציאליסטען דעקטוריים פון 9 פרי ביז 6 אויבנד. — מעסעס, אלעקטריזשע מעסען-ווענדלען, קיפּסליכע אָרגנען-אָפּשרעלונגען אינפיגען גענען שקר לעסיגע.

צום ווינטער-סעזאן!!!

אלע ארט מעלצווארען און פוטער-אויסערבייטונגען לויט די לעצטע מאָדעלען פון אונגענע און אנפערוימע פחורות. גוטע בערינגונגען, רעיעלע באהאנדלונג און מיגקעליכע אויפיהרונג

מ. שאליט, פיעטריקאווער 33

די גאהנגעסטע סעג ארשטעג דער ארשטער גומער פון דער לאדזער אילוסטרירטער צייטונג

„פוילישער מאנטשעסטער"

וועגען אלע ענינים צו וועגדען זיך:

Redakcja „Pojlisker Manchester", Skrz. poczt. 280.

„דבר"

עתון פועלי ארץ-ישראל

Tel-Aviv P. O. B. 199

תל-אביב ת. ד. 199

אנו מודיעים בזה לכל קוראינו וחותמינו כי החבר י. סלה חדל לחיות סוכננו בפולין מיום 1 לאוקטובר, ש. ז.

מתחנו חשבון בנק. ק. א. מספרו הוא: 191.300 בשם „דבר", וכל חרוצה לקבל את עתוננו עליו להודיענו ולהכניס את תשלום דמי חתימתו לפ. ק. א. על חשבוננו הנ"ל. את אשור התשלום יחד עם מענו המדויק יבציא ישר ל„דבר" בתל-אביב וחתומו ישלח אלינו ישר תיכף ומיד.

דמי חתימה לחודש — 10 זהוב.

חליגה לבנין ארץ ישראל העובדת, „החלוץ", „השומר הצעיר", „תרבות" מוסדותיהם וחבריהם וכן גם סורי „תרבות" נהנים מהנחה מיוחדת: פרטים במרכזים.

מנהלת „דבר".

אל תתהלל ביום מחר!

כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אם אויף מארגען

נאר אז דו דערסט ארלעדיגען סאנדאוט וחכמן זאלסט גלייך קומען צו לויפען אין ביוקע

17 פיעטריקאווער 17

52 זנערגדיגע 52

האט סוועדע ערלעדיגט און גאנזיסנהאפט בעשריבען לויט אופען אלערלע בישעס, קלאזולעס, זאבעום-עטעניעס אויף אלע שטעס אין פוילען, אפעלאציעס, ציהילגע און קאדגע אפעזיציעס, ארהאלטניעס, רעקורסען הענען דירה אין אויסגאנג-ראזיפּעטשי, ווענען פע ספר אין קאמיסאריאט-רושאנדו און אלע פע ליציטבעצירקען, אקטען איגטערציעס, אקס ען דאראיזעס, קארנע ספראדעס, הי אויך איבער זעצונגען אין אלע שפּראכען. ספּעציאל ישר פון שוואות-אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט

טליתים-פאבריק

אויסערגעטונג פון טאלענע, טאלע-מאלענע ווערע נע טליתים כמו טעריקישע, ישראלדיגער און אלע לאפעיער, הי אויך טליתים-קטנים הורט אין דע-מעל, מיט אויסערטיגונג, אויך גארטלען. שטאנדע און ציצית זו בעקומען בילינער הי איבערגעל גע

א. ה. ציטרינאווסקי

מאמיענגא 1, אין 2. פויער, פערער.

עמ.: ס'הערן אויך אנגעגען אלע טליתים זו תעש!

נ. זינגער

רעכטס-מאנסולענט

צוריקגעקעהרט.

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-20.

Od wtorku, dnia 2-go do poniedziałku dnia 8-go października 1928 r. włącznie

Dla Dorosłych: Dla Dorosłych:

Syn Marnotrawny

Nast. program: Danton i Robespierre.

DLA MŁODZIEŻY:

ŻYD WIECZNY TUŁACZ

według powieści Eugenjusza Suego.

Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—60 III—50 gr.
Dla młodzieży I—85, II—[illegible], III—40 gr.

א יונגער

פון 14—16 יאהר פון אנשטענדיגע עלטערן פון זאמערס בעזוכט אין יובעליר-בעשעפט פון מ. ה. ליסאק, פיעטריקאווער 5.

וויכטיג פאר דאמען!

מאכט איך די אלגעמעינסטע דאמען-הויטע נאך דער לעצטער פאריזער מאָדע און די אלטעסטע הויטע איבער-ארבייטע איך אויף בענצליך גע. געדענקט די אדרעס:

23 זאוארזקא 23

אין הויף. 2-טען אינגאנג, לינקס פערטער.

פערזעהען מיט די שעהנסטע מאָדעלען פון דער לעצטער מחיה און א שעהנער אויסוואהל פון פערשידענע פארטיגע הויטען אויף לאגער.

„TOLA"

אבאנאמענטס-פריזען: פאר א יאהר אין פוילען 6 זל., אין אנדערע לענדער—1.25 דאלער. אנאנסען-פריזען: פאר א מיליעטער-שורה פאר אין פוילען 18 גרושען, פרעמדע 24, אין דייטשלאנד, פרעמדע 40 גר., פרעמדע 60 גר., נעקרען 12 גר., פריעדע 10 גר. גרינ—20 גרושען, אין אנדערע לענדער—1.25 דאלער. פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% מעהרער. אויסער דער שעה—בייא 50% מעהרער. פון די פרעמדע מערע נישט ארבייטגעגעבען קיין ראבאט.

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 14.